

NITRÁT

GAZDÁLKODÓI KÉZIKÖNYV

2015

Tisztelt Gazdálkodó!

Az agrártámogatások rendszere 2015-től jelentősen megváltozik. A zöldítés és a kisgazdaságok egyszerűsített támogatási rendszere mellett új kertészeti és állattenyésztési támogatásokat is bevezetnek. A támogatások igénybevételének továbbra is alapvető feltétele lesz bizonyos környezetvédelmi előírások betartása. Ezek a szabályok többek között a környezet, a talaj és a vizek védelmére vonatkoznak.

A nitrogén létfontosságú tápanyag, nagy koncentrációban azonban környezetünkre és egészségünkre egyaránt káros. Ezért a gazdálkodóknak meg kell óvniuk a talajt, valamint a felszíni és felszín alatti vizeket a mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezésektől. A Nitrát Gazdálkodói Kézikönyv ezeket a környezetvédelmi előírásokat ismerteti.

A nitrát túlterhelés hatásait felismerve az Európai Unió úgy döntött, hogy a szennyezések elkerülése érdekében egy minden tagállamra kiterjedő irányelv (a Nitrát Irányelv) létrehozásával, közösségi szintű intézkedések által juttatja érvényre ezeket a szabályokat. Az irányelv betartása Magyarország számára is kötelező, ezért hazánkban megalkották a Helyes Mezőgazdasági Gyakorlat (HMGY) követelményrendszerét, amelyet a nitrátérzékeny területeken kell teljesíteni. A HMGY betartása azért is különösen fontos, mert ezek a szabályok részét képezik a Kölcsönös Megfeleltetés rendszerének is.

A kézikönyv hasznos lehet azok számára, akik újonnan nitrátérzékeny nyilvánított területen gazdálkodnak és a rendelet alapján adatszolgáltatásra kötelezettek. A nitrátérzékeny területek lehatárolása ugyanis 2013. szeptember 1-től módosult, és az újonnan kijelölt területeken a HMGY szabályait 2014. szeptember 1-től be kell tartani.

Bízunk benne, hogy a Nitrát Gazdálkodói Kézikönyv segítségével szolgál a gazdálkodók számára, hogy a lehető legtöbb információ birtokában, sikeresen tudjanak megfelelni a gazdaságukra vonatkozó követelményeknek. Amennyiben bármilyen kérdése merülne fel, forduljon bizalommal a falugazdászokhoz és a szaktanácsadókhoz.

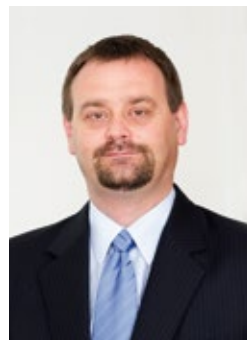
Eredményes gazdálkodást kívánunk!

DR. FAZEKAS SÁNDOR
földművelésügyi miniszter

GYÓRFFY BALÁZS
elnök, NAK

DR. ORAVECZ MÁRTON
elnök, NÉBIH

Bevezető

NEMZETKÖZI KITEKINTÉS

A mezőgazdasági tevékenységből származó nitrát vegyületek által okozott vízszennyezés csökkentése és a további szennyezés megelőzése érdekében az Európai Unió 1991-ben elfogadta a Tanács irányelvét a vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelméről (91/676/EK). Ezt az irányelvet egyszerűbben **nitrát direktívának** is nevezik. A direktíva fő célja, hogy a talaj, valamint a felszín alatti és a felszíni vizek minőségét megóvja a mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezésektől. Ennek elérését az irányelv a helyes gazdálkodási gyakorlatok alkalmazásának ösztönzésével szolgálja.

A nitrát direktíva szerves részét képezi a Víz Keretirányelvnek, ezáltal kulcsszerepet tölt be a vizek mezőgazdasági eredetű szennyezések elleni védelmében, amely becslések szerint uniós szinten a szennyezések 50%-át adhatják.

Az irányelv egyik lényegi előírása szerint minden tagállamnak elemeznie kell vizeinek **nitrátkoncentrációs szintjét** és **trofikus** állapotát (a víz növényi eredetű szerves anyag termelő képessége). A megfigyelés elengedhetetlen a változások nyomonkövetése érdekében.

A felszíni édesvízről szóló adatok alapján az EU-27 megfigyelőállomásainak 62%-a mutatott ki 10 mg/l alatti nitrátkoncentrációt, és csak 2,4%-uk tett jelentést 50 mg/l-t meghaladó értékről. A felszíni édesvizek éves átlagos nitrátkoncentrációja Finnországban és Svédországban volt a legalacsonyabb, ezeket követte Litvánia, Portugália és Hollandia, a legmagasabb pedig Máltán, az Egyesült Királyságban és Belgiumban volt, ahol az állomások jelentős része 40 mg feletti literenkénti nitrát értéket mért.

A tagállamoknak területükön minden olyan földterületet nitrátérzékeny övezetként kell kijelölniük, ahonnan a szennyeződés intézkedés hiányában a vizekbe szivároghat. Az így kijelölt nitrátérzékeny övezeteket a tagállamoknak az ellenőrzési eredmények alapján legalább négyévenként felül kell vizsgálniuk, és szükség esetén módosítaniuk kell a kijelölést. Néhány ország, így Dánia, Németország, Észak-Írország, Litvánia, Luxemburg, Málta, Hollandia, Ausztria, Szlovénia és Finnország, az ország teljes területét jelölte nitrátérzékeny területnek (1.kép). (Jelmagyarázat: *A térképen ezen országok teljes területe zöld színnel jelzett, míg a többi tagállamban szórványosan előforduló nitrátérzékeny területek színe kékkel jelzett.*)

A termelőkre vonatkozó előírásokat tagállami szinten kidolgozott egy vagy több cselekvési program tartalmazza. A cselekvési programoknak az alábbi intézkedéseket kötelezően tartalmazniuk kell:

- az év azon időszakainak meghatározása, amelyekben tiltott a trágyázás;
- a szerves trágya-tároló minimumkapacitás kiépítése;
- a tápanyagok vizek közelében vagy lejtőkön történő elszívargásának megakadályozása;
- a szerves trágyából származó nitrogénre (N) vonatkozó 170 kg/ha/év határérték betartása.

Az EU-n belül a cselekvési programok által érintett terület teljes nagysága 2012-ben megközelítőleg 1 952 086,5 km² volt, ami az EU teljes földterülete 46,7 %-ának felel meg.

A 2008-2011-es jelentések alapján az Európai Bizottság (továbbiakban Bizottság) megállapította, hogy a Cselekvési Programok végrehajtása a legtöbb uniós tagállamban (köztük Magyarországon is) hatékonynak minősül. Fontos azonban megemlíteni, hogy a tagállamok beszámolója alapján a trágyatárolási kapacitás továbbra is gyakori problémát jelent, annak ellenére is, hogy ez a szám fokozatosan nő. Ennek fő oka, hogy a környezetvédelmi előírás komoly terhet jelent a mezőgazdasági termelők számára.

A cselekvési programok ellenőrzése a tagállamok felelőssége, de a közös agrárpolitika támogatásaihoz tartozó kölcsönös megfeleltetés alkalmazása is hozzájárul ahhoz, hogy a gazdálkodók betartsák azok előírásait.

A mezőgazdasági területekre kijuttatott nitrogén mennyiségét jelentősen meghatározza a hektárra jutó számosállatok száma. Magyarországon 2011-ben 22,5 számosállat jutott száz hektárra. Jelenleg uniós összehasonlításban az EU-27 átlagánál 28%-kal alacsonyabb ez a mutatónk.

A KSH adatai szerint 2012-ben Magyarországon 1 hektár mezőgazdasági területre 930 kg szerves trágyát juttattak ki. Ez nagyjából 6-7 kg/ha nitrogén hatóanyagának felel meg. Szerves trágyázott területeken a gazdálkodók által kijuttatott szerves trágya mennyisége Magyarországon átlagosan 19,9 t/hektár volt, melynek nitrogén hatóanyag-tartalma (100-110 kg/ha) jelentősen elmarad a nitrát irányelvben meghatározott 170 kg/ha kijuttatható nitrogén hatóanyagtól, tehát a direktíva célkitűzéseit hazánk maradéktalanul teljesíti.

A fentiekből is kitűnik, hogy míg Magyarországon a racionális tápanyagellátás biztosítása a fő, addig Nyugat-Európában számos országnak a szervestrágya elhelyezési problémáival kell szembe néznie.

Érdemes tudni, hogy abban az esetben, ha a tagállamok nem hajtják végre megfelelően az irányelvben meghatározottakat, a Bizottság ún. kötelezettségszegési eljárást indíthat. Jelenleg 9 ország ellen folyik per az Európai Unió Bíróságán elsősorban a nitrátérzékeny területek kijelölése, másrészt a cselekvési programok végrehajtása miatt (Franciaország, Luxemburg, Görögország, Bulgária, Lengyelország, Szlovákia, Olaszország, Lettország, Spanyolország). A leggyakoribb problémák a műtrágya és szervestrágya alkalmazásának nem elegendő hosszúságú tilalmi időszaka, a trágya tárolás kapacitására vonatkozó elégtelen feltételek és az általános trágyahasználat korlátozására vonatkozó nem egyértelmű szabályok, illetve a vízfolyások közelében történő trágyázás általi vízszennyezés megelőzésére vonatkozó kielégítő szabályok hiánya.

HAZAI SZABÁLYOZÁS

Az előző alfejezetben foglaltak végrehajtása érdekében minden tagállamnak nemzeti jogszabályokat kellett alkotnia, melynek végrehajtását az Európai Bizottság folyamatosan ellenőrzi. Magyarország ennek a kötelezettségének egy kormányrendelet és két miniszteri rendelet megalkotásával tett eleget. A jogalkotó olyan előírások kidolgozására törekedett, amelyek betartása a gazdálkodást nem lehetetlenítik el, ugyanakkor megfelelő módon biztosítják a versenyképes, jó minőségű mezőgazdasági termékek előállítását mellett a környezet és különösen vizeink megfelelő szintű védelmét is.

VONATKOZÓ NEMZETI JOGSZABÁLYOK:

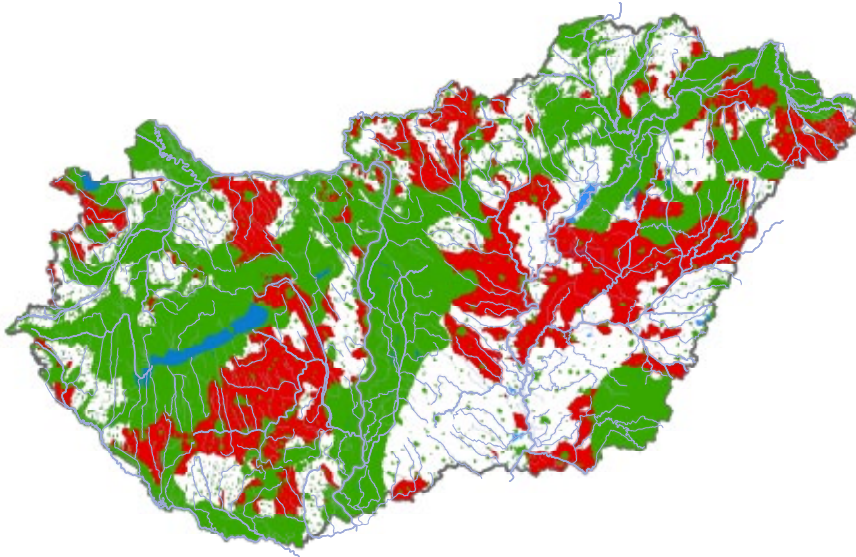
27/2006. (II.7.) Kormányrendelet a vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelméről (továbbiakban **nitrát kormányrendelet**)

59/2008. (IV.29.) FVM rendelet a vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelméhez szükséges cselekvési program részletes szabályairól, valamint az adat-szolgáltatás és nyilvántartás rendjéről (továbbiakban: **HMGY rendelet**).

43/2007. (VI.1.) FVM rendelet a nitrátérzékeny területek a MePAR szerinti blokkok szintjén történő közzétételéről (továbbiakban: **nitrát MePAR rendelet**)

A SZABÁLYOZÁS ÁLTAL ÉRINTETT TERÜLETEK

Magyarország 2007-ben azt a lehetőséget választotta, hogy nem az egész ország területét nyilvánította nitrát-érzékennyé, hanem bizonyos szempontok szerint nitrát-érzékeny területeket jelölt ki. Az így kijelölt területek a MePAR-ban blokkok szintjén kerültek meghatározásra, mely blokkazonosítókat a nitrát MePAR rendelet melléklete tartalmazza. Az abc sorrendbe rendezett listából könnyen ellenőrizhető, hogy az adott mezőgazdasági tábla nitrátérzékeny területen fekszik-e. Ezen kívül a listában feltüntetésre került az is, hogy az adott terület milyen szempont figyelembe vétele alapján került kijelölésre (pl. magas nitráttartalmú felszíni víz parti sávja, magas nitráttartalmú felszín alatti víztest felett fekvő terület, ivóvíz-ellátást szolgáló tározó és annak vízgyűjtő területe, eutróf felszíni víz, stb.), valamint tájékozódhatunk a kijelölés időpontjáról is (régí vagy új, azaz 2007-ben vagy 2013-ban történt a kijelölés). 2013-ban

Jelmagyarázat: 2007-től nitrátérzékeny területek zöld színnel, míg a 2013 évben kijelölt, s 2014. szeptemberétől HMGY betartására kötelezett területek piros színnel jelzettek a térképen.

2

a nitrátérzékeny területekre vonatkozó négy éves felülvizsgálatot követően jelentős, 23,1%-os területi bővítésre került sor, ezáltal 2013. szeptember 1-től **az ország területének több mint 69%-a nitrátérzékeny besorolásba került.** (2. kép).

A blokkok szintjén kijelölt területeken túlmenően nitrátérzékenynek minősül az országban bárhol elhelyezkedő

- az egységes környezethasználati engedélyezési eljárás alá tartozó állattartó telep,
- nagy létszámú állattartó telep,
- valamint az állattartó telepekhez tartozó trágyatárolók területe, illetve a trágyafeldolgozás területe.

A gazdálkodók a saját nitrátérzékeny területeikről a benyújtott egységes kérelemben, továbbá a **www.mepar.hu** weboldalon a blokkazonosító beírásával, s a blokk tulajdonságainak lekérdezésével is tájékozódhatnak.

AZ ÉRINTETT GAZDÁLKODÓK KÖTELEZETTSÉGEI

Országosan egységes cselekvési program tartalmazza a **helyes mezőgazdasági gyakorlat (HMGY)** kötelező elemeit. Azoknak, akik nitrátérzékeny területeken mezőgazdasági tevékenységet folytatnak, tevékenységüket a cselekvési programban meghatározott előírások szerint kell végezniük.

A HMGY hatálya kiterjed

- a **nitrátérzékeny területen** – a magánszemélyek háztartási igényeit nem meghaladó mértékben állattartást végzőket kivéve - **valamennyi mezőgazdasági tevékenységet folytatóra**, továbbá
- adatszolgáltatás és nyilvántartás tekintetében nitrátérzékeny területen kívül a magánszemélyek háztartási igényeit meghaladó mértékben állattartást végző természetes és jogi személyre, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetre is.

A helyes mezőgazdasági gyakorlat előírja:

- az évente mezőgazdasági területre szervestrágyával és műtrágyával kijuttatható hatóanyag mennyiségét,
- a trágyázási tilalmi időszakot (október 31. és február 15. között),
- a lejtők trágyázásakor alkalmazandó szabályokat,
- a felszíni vizek védelme érdekében betartandó védősávokat,
- a trágya tárolásának szabályait valamint
- a nyilvántartás és adatszolgáltatás teljesítésének kötelezettségét.

A trágyatároló megfelelő kapacitásának kiszámításához a HMGY rendelet mellékletében található irányszámok és műszaki követelmény leírások nyújtanak segítséget. A HMGY rendelet 3. számú melléklete ugyancsak tartalmazza a főbb növények esetén a tápanyag-gazdálkodási számításoknál figyelembe vehető maximálisan kijuttatható, hasznosuló N hatóanyag értékeket termőhelyenként, talaj tápanyag-ellátottságának figyelembe vételével.

Felhívjuk a figyelmet, hogy a rendelet mellékletében foglalt maximális értékek betartása nem helyettesíti a tápanyag-gazdálkodási terv elkészítését. A tápanyag-gazdálkodás tervezése ettől független feladat, melyet javasolunk tápanyag-gazdálkodási szaktanácsadásban jártas szakemberre bízni. A rendelet csupán a maximálisan kijuttatható mennyiségeket tartalmazza.

MIRE VONATKOZIK AZ ELLENŐRZÉS?

A nitrátérzékeny területen mezőgazdasági tevékenységet folytatók számára kötelező a folyamatos nyilvántartás és adatszolgáltatás. A mezőgazdasági termelők az adatszolgáltatást 2014. szeptember 1-től kötelesek elektronikus úton – ügyfélkapun keresztül - teljesíteni. A rendeletben foglalt előírások végrehajtását állattartó telepeken a vízvédelmi hatóság – 2014. szeptemberétől a katasztrófavédelmi igazgatóságok –, termőföldön a talajvédelmi hatóság – megyei kormányhivatalok Növény- és Talajvédelmi Igazgatóságai – ellenőrzi. A nyilvántartás és adatszolgáltatás ellenőrzése szintén a talajvédelmi hatóság végzi.

Bővebben lásd a nyilvántartásról és az adatszolgáltatásról szóló fejezetet.

2. Fogalmak

- állatállomány:** minden saját felhasználásra vagy jövedelem-, illetve vagyonszerzési célból tartott haszonállat;
- állategység:** a különböző állatfajok állományának számbavételére alkalmas egyenérték, amely az 50/2008.(IV. 24.) FVM rendelet melléklete alapján meghatározott,
- állattartó telep:** a külön jogszabály szerint a magánszemélyek háztartási igényeit meghatadó mértékű állattartásra szolgáló létesítmény;
- állattartó/üzemeltető:** Az a természetes személy vagy jogi személy, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaság, aki/amely a tartott állatokért, illetve egy adott létesítmény üzemeltetéséért akár állandó, akár ideiglenes jelleggel felelős.
- bányató:** a felszíni vagy felszín alatti bányászati tevékenység következtében a földfelszín fedőrétegének eltávolításával, a felszín alatti vízkészletből kialakult és a bányaművelés befejezése után is fennmaradó olyan állóvíz, amelynek medrét a bányászat során mesterségesen kialakított terepmélyedés képezi (239/2000. (XII. 23.) Korm. rendelet). Tehát a kialakításának kezdetétől a vizeket a mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szemben is védelemben kell részesíteni.
- diffúz szennyezőforrás:** olyan szennyezőforrás, amelyet térben nagy kiterjedésű terület-használat alkot (így például a növényvédőszer- és trágyahasználat, állattartás, kivéve az állattartó telepeket), illetve ha az egyes tevékenységekhez kötődő terhelés térben nem, vagy csak nehezen lehatárolható.
- engedélyköteles tevékenység (felszín alatti víz szerint):** Szennyezőanyag elhelyezése, a földtani közegbe történő közvetlen bevezetése, a felszín alatti vízbe történő közvetett/közvetlen bevezetése, beleértve az időszakos vízfolyásokba történő bevezetést is.
- erózió elleni védekezés:** a sorköz és művelő utak zöld növény borításának kialakítása vetéssel, gyepesítéssel, pillangós növényekkel, pillangós növények keverékével, zöldtrágya növényekkel vagy mulccsal (aprított növényi anyag, fakéreg, szalma, széna), vagy árkok (vízelvezetők) füvesítése, vagy támfal, terasz létesítése, vagy lejtőre merőleges/szintvonalas telepítés, talajművelés.
- fagyott talaj:** 5 cm-nél mélyebben, tartósan átfagyott talaj. Nem tekinthető a talaj fagyottnak, ha a felszíni réteg csupán éjszaka fagyott, de napközben felenged.
- felszín alatti víz:** a terepfelszín alatt a földtani közeg telített zónájában (így különösen a földtani képződmények porusaiban, hasadékaiban) elhelyezkedő víz.
- felszíni víz:** a földfelszín mélyedéseiben található vizek összefoglaló neve. Lehetnek állóvizek és áramló vizek – folyók, patakok stb. Lehetnek természetesek és mesterségesek. – halastó, tározó, csatorna. Kölcsönös megfeleltetés szempontjából mérettől függetlenül minden MePAR-ban feltüntetett vízfolyás és állandó állóvíz ide értendő, de nem tartozik bele a belvizes folt.
- gazdálkodási év:** a tárgyév szeptember 1-jén kezdődő és a következő év augusztus 31-ig tartó időszak.
- Helyes Mezőgazdasági Gyakorlat (HMGY):** a vizek nitrát-szennyezésének megelőzését, csökkentését szolgáló előírások összessége, amelyek kiterjednek különösen az állattartó telepek trágyatárolására és a trágya mezőgazdasági felhasználására, valamint egyéb agrotechnikai műveletek vízvédelmi szabályaira. (59/2008.(IV.29) FVM rendelet)
- hígrágya:** a 90/2008 (VII.18) FVM rendelet 2. mellékletének 2.7 pontja szerint meghatározott folyékony halmazállapotú, hidraulikusan szállítható szerves trágya.

istállótrágya: az állati ürülék, a bélsár és a vizelet keveréke szilárd halmazállapotú nedvszívó alomanyaggal, vagy anélkül, nem beleértve a hígtrágyát.

intenzív legeltetési állattartás: olyan legeltetési állattartás, melynek során a külön jogszabályban meghatározott állategységben (a továbbiakban: ÁE) kifejezett állatsűrűség az 1,8 ÁE/ha értéket meghaladja.

komposztálás: olyan biológiai folyamat, amely a hulladékok, melléktermékek szerves anyagait humuszszerű anyaggá alakítja át.

könnyen oldódó nitrogéntrágya: a trágyalé, hígtrágya, könnyen oldódó ammónium és nitrát tartalmú műtrágya.

környezetvédelmi területi jel (KTJ): környezetvédelmi objektum egyedi környezetvédelmi azonosító adata pl. állattartó telep

környezetvédelmi ügyfél jel (KÜJ): természetes személy, jogi személy és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet egyedi környezetvédelmi azonosító adata (pl. állattartó, pontszerű szennyezőforrást üzemeltető)

közvetett bevezetés: szennyező anyag bejutása emberi tevékenység következtében a felszín alatti vízbe a földtani közegből, azon átszivároghva (pl. trágyadepók termőföldön történő tartós tárolása, túlzott trágya használat).

közvetlen bevezetés: anyagok felszín alatti vízbe történő bevezetése anélkül, hogy azok átszivárognának a földtani közegen (pl. kutakba jutatott szennyvíz, trágyalé).

magánszemélyek háztartási igényeit meghaladó tevékenység:

- a természetes személyek által elhelyezett – kizárólag házi, kommunális – szennyvíz mértéke meghaladja az 500 m³/év mennyiséget,
- a felszín alóli vízkitermelés meghaladja az 500 m³/év értéket és az kizárólag talajvizet vesz igénybe, parti szűrésű, a karszt- vagy rétegvíz készletet nem vesz igénybe
- vegyes állattartás esetében összesen 5 szamosállat/ingatlan, baromfi esetében 3 szamosállat/ingatlan mértéket egyidejűleg meghaladja

mezőgazdasági tevékenység: mezőgazdasági termékek termelése, tenyésztése vagy termesztése, ideértve a betakarítást, a fejést, az állattenyésztést és a mezőgazdasági célból történő állattartást, valamint a földterületek kultúr állapotban tartását is.

műtrágya: ipari eljárással előállított trágya.

nagy létszámú állattartó telepek: az Állategészségügyi Szabályzat kiadásáról szóló 41/1997/. (V. 28.) FM rendelet szerinti olyan állattartó telep, amelyen az elhelyezhető állatok száma (férőhely) állatfajonként legalább

- száz sertés, vagy
- ötven szarvasmarha, vagy
- ötven strucc, vagy
- ötven anyanyúl és szaporulata
- ötszáz kifejlett baromfi (tyúkfélék, víziszárnyasok, pulyka stb.) vagy
- kétezer broiler baromfi, vagy
- kétszáz juh, kecske vagy
- harminc ló, vagy
- 50 prémes állat

elhelyezését teszi lehetővé.

nitrátérzékeny terület: 43/2007.(VI.1) FVM rendelet szerint MePAR blokk szinten lehatárolt területeken túl a 27/2006 (II.7) Korm. rendelet 5. § d-f pontjában foglaltak szerint az egységes környezethasználati engedélyezési eljárás alá tartozó állattartó telepek és a hozzájuk tartozó trágyatárolók területe, nagy létszámú állattartó telepek, valamint az állattartó telephez tartozó trágyatárolók területe és a trágyafeldolgozás területe.

pontszerű szennyező forrás: kisebb kiterjedésű, adott tevékenységből származó, lehatárolható helyen található szennyezőforrás (pl. trágyatároló, üzemanyagtartály).

szakszerű istállótrágya kezelés: célszerű trágyakazalt készíteni annak érdekében, hogy a trágya minél kisebb felületen érintkezzen a levegővel. A trágyakazal nedvességét meg kell őrizni, pl. trágyalével való öntözéssel. A trágyakazal alzata szigetelt kell legyen, amellyel megőrizhető az elcsorgó trágyalé, és egyben megelőzhető a környezet terhelése. A trágyakazalnak tömörnek, kellően nyirkosnak, légszákmentesnek és kiszáradás ellen lehetőleg fedettnek kell lennie.

számosállat: 500 kg élőtömegű állategyed vagy csoport.

szennyvíziszap: szennyvíztisztítás legnagyobb mennyiségben keletkező hulladéka, amely a mezőgazdaságban trágyaként engedéllyel hasznosítható

szervestrágya: az állatállomány által ürített trágya, illetve a trágya és az alom keveréke, feldolgozott formában is, idetartozik különösen a hígtrágya, az istállótrágya.

szivárgásmentes trágyatárolás: tömör, vízzáró kivitelezésű építéstechnológiai elem (különösen fém vagy beton) alkalmazása, amely biztosítja, hogy az építéstechnológiai elem kémiai tulajdonságai alapján tartósan ellenálljon a trágya korróziós bontó hatásainak. Biztosítható olyan szigetelő réteggel is, amely a támfelületre, illetve az építéstechnológiai elemek illesztési hézagaiba felhordható, rögzíthető vagy kiteríthető, és ami megakadályozza a trágya híg fázisának átszivárgását.

talajvédelmi terv: talajvédelmi hatósági eljárásokat megalapozó szakanyag a 90/2008. (VII. 18.) FVM rendelet szerint.

terasz: olyan a MePAR-ban feltüntetett tereplépcső, amellyel csökkentjük a lejtő hajlásszögét és az így kialakított teraszlapokon a gépi illetve egyéb művelés lehetővé válik. Kialakításának célja a lejtőn lefutó víz romboló erejének csökkentése a meredekebb lejtőkön és a gépi művelés lehetőségének megteremtése.

termésnövelő anyagok: a növények tápanyagellátását szolgáló, vagy a talajok tápanyag-szolgáltató képességét, termőképességét befolyásoló (kivéve a víz, a széndioxid és az adalékanyag nélküli, kezeletlen istállótrágya), természetes eredetű vagy fizikai, kémiai, biológiai, illetve egyéb mesterséges úton előállított anyagok, valamint ezek kereskedelmi céllal összeállított kombinációja.

téli legeltetés: trágyázási tilalmi időszakon belül, azaz minden év november 15. és február 15. között történő legeltetés.

trágya: Minden olyan nitrogénvegyületet, illetve egyéb olyan összetevőket tartalmazó anyag, amely a termesztett növények tápanyagellátását szolgálja, szolgálhatja.

trágyafeldolgozás: Az eredeti anyag jellemzőit lényegesen megváltoztató bármely tevékenység, beleértve a fermentálást, komposztálást, granulálást, biogáz előállítását.

trágyatároló létesítésére tiltott területek: vízjárta terület, felszíni víztől, valamint ivóvízkivételt szolgáló felszín alatti vízkivételtől számított 100 méteren belül, bányatavak 300 méteres parti sávjában.

trágyázás: a trágya kijuttatása a talajba vagy a talajra.

trágyázási tilalmi időszak (nitrátérzékeny területen): október 31. és február 15. között

vízérozio: a lejtőn mozgó víz által okozott talajpusztulás, melynek eredményeként csökken a termőréteg vastagsága, csökken a tápanyagok mennyisége a talajban, leromlanak a talaj vízgazdálkodási tulajdonságai és ezek eredményeként csökken a termés.

vízzel telített talaj: olyan nagy nedvességtartalmú talajállapot, amikor a talaj további csapadék befogadására már nem képes, és a talaj gépi munkavégzésre nem alkalmas, károsodhat.

Nitrátérzékeny területen folytatott gazdálkodásra vonatkozó előírások

A gazdálkodók által a szervestrágya tárolása, kezelése és felhasználása során betartandó szabályokat a Helyes Mezőgazdasági Gyakorlat foglalja össze, melyek betartása a nitrátérzékeny területeken – beleértve az ide sorolandó állattartó telepeket is - mezőgazdasági tevékenységet végzők számára kötelező. Kivételt csak a magánszemélyek háztartási igényeit meg nem haladó mértékben állattartást végzők képeznek.

ÁLLATTARTÓKRA VONATKOZÓ ELŐÍRÁSOK

TRÁGYÁZÁSSAL KIJUTTATHATÓ N MENNYISÉGÉRE VONATKOZÓ ELŐÍRÁSOK

Mezőgazdasági területre *évente szerves trágyával kijuttatott nitrogén hatóanyag mennyisége nem haladhatja meg 170 kg/ha értéket*, beleértve a legeltetés során az állatok által elhullajtott trágyát, továbbá a szennyvizekkel, szennyvíziszapokkal és szennyvíziszap-komposzttal – vagy akként engedélyezett egyéb szerves eredetű trágyázószerek pl. fermentum, cefremoslék stb. - kijuttatott mennyiségét is.

Legeltetésből, továbbá az állattartó telepről származó **kijuttatásra kerülő nitrogén hatóanyag mennyiségének meghatározásakor a HMGY rendelet 1. számú mellékletben meghatározott értékekkel kell számolni** (kézikönyv 1. melléklet). A táblázat első oszlopa tartalmazza a legeltetéskor éves szinten állatfajonként képződő nitrogén hatóanyag értékeket.

Az állatok **téli legeltetése csak akkor megengedett**, ha az állatsűrűségből számítottan a **kijuttatott trágya nitrogén hatóanyag tartalma nem haladja meg éves szinten a 120 kg/ha** értéket, melyre vonatkozó példákat az alábbiakban ismertetünk.

Felhívjuk a figyelmet, hogy amennyiben a nitrátérzékeny gyepterület egyúttal a www.mepar.hu weboldalon a Natura 2000 jogi jelleg alá esik, úgy azon a gyepterületen az október 31. és április 23. közötti időszakban történő legeltetés megvalósítása engedélyköteles. Az engedélyt a Natura 2000 gyepterületnek minősülő területek esetében a természetvédelmi hatóságtól – belterületen a települési önkormányzat jegyzőjének, a fővárosban a főjegyzőnek az engedélyt – szükséges megkérni.

PÉLDA I. ....

Egy 650 kg-os tejlő tehén egész éves legeltetést alapul véve (3. kép) évente 125 kg nitrogén hatóanyagot juttat ki. 1 heti legeltetésnél ez 2,4 kg/hét értéknek felel meg (125 kg N évente ÷ 52 hét = 2,4 kg N hetente).

Ahhoz, hogy a legeltetésnél is betartsuk az éves 170 kg/ha nitrogén limitet, úgy 1 hektáron 1,36 tejlő tehén legelhetne egész évben (170 kg N éves maximum ÷ 125 kg N évente = 1,36 tejlő tehén).

Azonban ez így nem megfelelő, mert a téli trágyázási időszakban a legeltetés csak akkor lehetséges, ha az évente kijuttatott nitrogén mennyisége nem haladja meg a 120 kg/ha/év értéket. Tehát esetünkben legfeljebb hektáronként 0,96 tejlő tehén legelhet az egész éves kint tartózkodás során (120 kg N évente ÷ 125 kg N hatóanyaggal = 0,96 db tehén/ha legeltethető ez esetben 52 héten keresztül).

Amennyiben a 170 kg/ha/év nitrogén hatóanyag betartását vesszük alapul, és a trágyázási tilalmi időszakban nincs legeltetés, úgy a tilalmi időszakon kívül ~ 38 hetet legelhet az állat a területen. Ezen időszakban tehát a 170 kg/ha/év szerves eredetű N terhelés megengedett (38 hét × 2,4 kg N hetente állatonként = 91 kg N állatonként). Tekintve, hogy 170 kg/ha szerves eredetű N megengedett éves szinten, így 170 kg N/91 kg N állatonként = 1,87 állat/ha a trágyázási tilalmi időszakon kívül legelhet adott területen egy évben.

A fenti adatokból kiszámítható, hogy 1 hektáron 10 tehén mennyi ideig legelhet akkor, ha egész évben tervezett a legeltetés, ezért csak 120 kg N/ha/év N szervesanyag juttatható ki. Tekintve, hogy a tejlő tehén 125 kg/ha/év nitrogént juttat ki így naponta a 10 tehén 3,43 kg-t (125 kg ÷ 365 × 10 tehén = 3,43 kg N/nap). A legeltethető napok száma ez esetben 35 nap (120 kg N ÷ 3,43 Kg N = 35 nap).

Amennyiben a téli tilalmi időszakban nem legelnek a tehenek, tehát a kijuttatható nitrogén mennyisége 170 kg/ha/év, úgy a legeltethető napok száma 10 tehén esetében 49,5 nap.

PÉLDA II. ....

A tejlő tehén istállózott tartása esetén az istállótrágya nitrogén tartalma a HMGY rendelet 1. melléklete szerint (kézikönyv 1. melléklete) 6,1 kg/tonna, mélyalomnál 7,8

kg nitrogén/tonna. Tehát a tartásmódtól függően az alábbi mennyiségek juttathatók ki évente hektáronként a 170 kg/ha/év szerves eredetű N hatóanyaglimit figyelembe vételével.

$$\frac{170 \text{ kg/ha/év szerves eredetű N}}{6,1 \text{ kg/t istállótrágya}} = 27,8 \text{ t/ha/év}$$

$$\frac{170 \text{ kg/ha/év szerves eredetű N}}{7,8 \text{ kg/t istállótrágya}} = 21,8 \text{ t/ha/év}$$

Hígtrágyás tartásnál a talajvédelmi terv és az engedélyben foglaltak az irányadók.

PÉLDA III.....

Hízómarha, anyatehén (> 24 hónap) esetében egész éves legeltetést alapul véve évente 51 kg nitrogén hatóanyagot juttat ki. 1 heti legeltetésnél ez ~ 1 kg/hét értéknek felel meg (51 kg N ÷ 52 hét = ~ 1 kg/hét). Ahhoz, hogy a legeltetésnél is betartsuk az éves 170 kg/ha nitrogén limitet, úgy 1 hektáron 3,33 hízómarha, anyatehén legelhet egész évben ((170 kg/ha/év szerves eredetű N) ÷ 51 kg N = 3,33 hízómarha).

Azonban ez így nem megfelelő, mert a téli trágyázási időszakban a legeltetés csak akkor lehetséges, ha az évente kijuttatott nitrogén mennyisége nem haladja meg a 120 kg/ha/év értéket. Tehát esetünkben legfeljebb hektáronként 2,35 hízómarha, anyatehén legelhet az egész éves kint tartózkodás során (120 kg/ha szerves eredetű N limit ÷ 51 kg N állatonként évente = 2,35).

Amennyiben a 170 kg/ha/év nitrogén hatóanyag betartását vesszük alapul, és a trágyázási tilalmi időszakban nincs legeltetés, úgy a tilalmi időszakon kívül ~ 38 hét 4,5 hízómarha, anyatehén legelhet hektáronként. (38 hét × 1 kg N/hét/állat = 38 kg N állatonként). Tekintve, hogy a 170 kg/ha szerves eredetű N éves szinten megengedett, így 170 kg N/38 kg N állatonként a 38 hét alatt = 4,5 állat hektáronként és évente a trágyázási tilalmi időszakon kívül legelhet adott területen.

PÉLDA IV.....

Hízómarha mélyalmos tartása esetén a mélyalom nitrogén mennyisége 3,5 kg nitrogén/tonna. Tehát 48,6 t/hektár mélyalmos trágya juttatható ki termőföldre a 170 kg/ha/év limit figyelembe vételével (170 kg/ha/év szerves eredetű N limit ÷ 3,5 kg N/tonna = 48,6 tonna). Hígtrágyás tartásnál a talajvédelmi terv és az engedélyben foglaltak az irányadók. További állatok vonatkozásában az irányadó számokat a kézikönyv 1. mellékletében is csatolt, a HMGY rendelet **1. számú melléklete tartalmazza.**

PÉLDA V. ....

Példák az év során keletkezett trágya kiszámítására a HMGY rendelet 5. mellékletében szereplő adatok alapján (kézikönyv 5. melléklete):

állatkategória	lét- szám	trágyatermelés (kg/állatkate- gória/hét)		keletkezett trágya (t/év)	
		istálló- trágya	híg- trágya	istállótrágya	hígtárgya
borjú (0–6 hónap)	2	55	-	$2 \times \frac{55 \times 52}{1000} = 5,72$	-
juh 50 kg-os anyajuh (vegyes korcsoport)	10	30	-	$10 \times \frac{30 \times 52}{1000} = 5,72$	-
broiler (1000 db)	2000	218	-	$2 \times \frac{218 \times 50^{**}}{1000} = 21,8$	-
Hízó (35–110 kg)	2000	-	32	-	$2000 \times \frac{32 \times 50^{**}}{1000} = 3200$

**turnusváltások miatt átlagosan kieső kettő hét levonásának figyelembe vételével

PÉLDA VI. ....

Példák a szerves trágya N tartalmának meghatározására HMGY rendelet 1. mellékletében szereplő adatok figyelembe vételével (Kézikönyv 1. melléklete):

állatkategória	kijutatandó szerves trá- gya mennyi- sége (tonna)	szerves- trágya N tartalma tonnánként (mélyalmos tartásnál)	kijuttatandó szerves trá- gya N tartal- ma (kg)	minimális terüle- tigény a max. 170 kg/ha/év szerves eredetű N figyelem- be vételével
Tejelő tehén 650 kg	200	7,8	$200 \times 7,8 =$ 1560	$1560 \div 170 = 9,18$
üsző (6-12 hónapig)	100	3,6	$100 \times 3,6 =$ 360	$360 \div 170 = 2,12$
összesen:	300	-	1920	$1920 \div 170 = 11,30$

Fenti példánál tehát a telepen keletkező mindösszesen 300 t mélyalmos trágya kijuttatásához a 170 kg/ha/év szerves eredetű N hatóanyag figyelembe vételével 11,3 hektár terület szükséges.

A tejelő tehénél a kijuttatás dózisa 21,79 t/ha ($170 \text{ kg N} \div 7,8 \text{ kg/t N} = 21,79 \text{ tonna}$), míg az üsző trágyája tekintetében 47,22 tonna ($170 \text{ kg N} \div 3,6 \text{ kg/t N} = 47,22 \text{ tonna}$).

Legeltetési állattartás esetén az istállótrágya-tároló kapacitását az istállózott időszak hossza alapján kell megállapítani.

PÉLDA VII. ....

A telepen 100 tejelő tehén az év 200 napját legelőn tölti, s csak a fennmaradó időszakban van istállóban. A HMGY rendelet 5. melléklete szerint (kézikönyv 5. melléklete) te-

jelű tehén istállótrágya termelése 370 kg/állat/hét. Az istállózott időszak 165 nap, azaz 23,5 hét. Az istállózott időszakban keletkező trágya mennyisége 869,5 tonna ($100 \times (23,5 \times 370 \text{ kg}) \div 1000 = 869,5 \text{ tonna}$). Amennyiben nincs a trágya térfogattömegére vonatkozóan mérési eredmény, úgy a térfogatra vonatkozó átszámításhoz a HMGY rendelet 5. mellékletében szereplő átváltást kell alkalmazni, azaz 550 kg/m^3 . Ennek megfelelően 1581 m^3 térfogattömegű trágyatároló szükséges.

TRÁGYA KIJUTTATÁSÁNAK MÓDJÁRA VONATKOZÓ ELŐÍRÁSOK

A trágyát a termesztett növénynek és a termőhely adottságainak megfelelő adagokban, egyenletesen, az alábbi szempontok figyelembevételével kell kijuttatni úgy, hogy az átfedések elkerülhetők legyenek.

A talaj fizikai, kémiai és biológiai tulajdonságaira gyakorolt kedvező hatás elérése érdekében:

- olyan trágyaszóró gépeket kell alkalmazni, amelyek egyenletes keresztirányú szórás-képet mutatnak (4. kép),
- a hígtrágya kijuttatását olyan gépekkel kell elvégezni, melyek közvetlenül a talajra vagy a talajba juttatják ki a hígtrágyát és egy menetben talajtakarást is végeznek,
- a kijuttatás során biztosítani kell a fogásonkénti pontos csatlakozásokat annak érdekében, hogy a terület egészen egyenletes legyen a trágyaszórás (5. kép – Egyenetlen trágyaszórás eredménye a növényállomány habitusában),
- a trágyakijuttatást csak rendszeresen karbantartott munkagépekkel lehet elvégezni, ezért a szakszerű ellenőrzésről évente legalább egyszer gondoskodni kell.

Intenzív legeltetési állattartás esetén szakaszos vagy pásztoroló legeltetést kell alkalmazni.

Az öntözött terület talaját ötévente ellenőriztetni kell, s ha a talajvíz a felszínhez képest 5 méteren belül van, úgy a talajvíz szintjét és minőségét is. A vizsgálati eredményeket a talajvédelmi hatóság részére meg kell küldeni (6. kép - öntözés).

Nitrátérzékeny területen nem megengedett:

- a trágyakijuttatás október 31-től február 15-ig, kivéve őszi kalászosok fejtrágyázása.
- fagyott, vízzel telített, összefüggő hótakaróval borított talajra trágyát kijuttatni (7. kép).
- műtrágya és szerves trágya a felszíni vizek partvonalától mért védőtávolságon belüli kijuttatása, melyre vonatkozó részleteket a növénytermesztőkre vonatkozó részben ismertetünk.
- trágya kijuttatása 17 %-nál nagyobb lejtésű területre. A területen belüli lejtésszögeket, illetve az azzal érintett területi méreteket a www.mepar.hu weboldalon, illetve az egységes kérelem beadó felületén is ellenőrizhetjük a fedvények aktiválásával.
- könnyen oldódó nitrogéntrágya kijuttatása – beleértve a hígtrágyát is - a betakarítás után, amennyiben megfelelő talajfedettséget biztosító növény vetésére 15 napot követően nem kerül sor, vagy a szármagadványok lebomlása azt nem igényli.

A trágyázás megvalósításához kapcsolódó további részleteket a „**NÖVÉNYTERMESZTŐKRE VONATKOZÓ**” fejezetben ismertetjük.

TRÁGYATÁROLÁSRA VONATKOZÓ ELŐÍRÁSOK

Az állattartó telepen képződött istállótrágyát szivárgásmentes, szigetelt alapú, a trágyalé összegyűjtésére is alkalmas gyűjtőcsatornákkal és aknával ellátott trágyatárolóban kell tárolni. A tárolónak legalább 6 havi istállótrágya elhelyezését kell biztosítani, amelyhez az irányszámokat a HMGY rendelet 5. számú melléklete alapján (a kézikönyv a 5-6. számú melléklete) kell meghatározni.

Negatív példa

7

PÉLDA VIII.....

A telepen 100 tejlő tehén az év egészében istállóban tartott. A HMGY rendelet 5. melléklete szerint (kézikönyv 5. melléklete) tejlő tehén istállótrágya termelése 370 kg/állat/hét. Az istállózott időszak 365 nap, azaz 52 hét. Az istállózott időszakban keletkező trágya mennyisége 1924 tonna ($100 \times (52 \times 370 \text{ kg}) \div 1000 = 1924$ tonna). Amennyiben nincs a trágya térfogattömegére vonatkozóan mérési eredmény, úgy a térfogatra vonatkozó átszámításhoz a HMGY rendelet 5. mellékletében szereplő átváltást kell alkalmazni (kézikönyv 6. melléklete), azaz 550 kg/m^3 . Ennek megfelelően 3498 m^3 istállótrágya keletkezik egész évben ($1924 \text{ tonna} \div 0,55 \text{ t/m}^3 = 3498$). Az éves szinten keletkező trágya felének befogadására alkalmas, tehát 6 havi trágyatároló kapacitás megvalósításához $\sim 1750 \text{ m}^3$ térfogatú trágyatároló szükséges.

A trágyalé a hígtrágyával azonos módon használható fel, vagy az istállótrágyára visszaöntözhető.

Istállótrágya tárolásakor mintegy 2–5%-nyi térfogatú elfolyó trágyalé tárolót is szükséges építeni.

Legeltetési állattartás során a trágyatároló kapacitását az istállózott időszak alapján kell meghatározni, mint azt az előzőekben már ismertettük (Példa V.).

Trágyatároló építése nem szükséges mélyalmos tartás esetén. Szintén nem szükséges trágyatárolót építeni az extenzív legeltetési állattartás ideiglenes szálláshelyein képződött trágya, karámos tartás esetén a karámföld elhelyezésére, amennyiben a trágya felhalmozódása az istállóban vagy az ideiglenes szálláshelyen, karámban legalább 6 hónapig biztosított és a mélyalmos trágya és a karámföld kijuttatható a rendelet szabályainak betartása mellett (8. kép).

8

Hígtrágya, trágyalé kizárólag műszaki védelemmel ellátott tartályban vagy medencében tárolható, amelynek anyaga ellenáll a korróziónak és legalább 20 év élettartamra képes. A trágyatárolást hat havi trágya befogadására kell méretezni.

PÉLDA IX.....

A telepen 2000 hízósertés az év egészében ólban tartott. A HMGY rendelet 5. melléklete szerint (kézikönyv 5. melléklete) a hízósertés kövér hígtrágya termelése 32 kg/állat/hét. Az ólban folyamatosan bennlévő állatállomány termelését 50 hétben határozzuk meg, tekintettel a turnusváltások idején fennálló üres időszakokra. Az ólban folyamatosan bennlévő időszakban a hízósertések által termelt kövér hígtrágya mennyisége 3200 tonna ($2000 \times (50 \times 32 \text{ kg}) \div 1000 = 3200 \text{ tonna}$). Amennyiben nincs a trágya térfogat-tömegére vonatkozóan mérési eredmény, úgy a térfogatra vonatkozó átszámításhoz a HMGY rendelet 5. mellékletében szereplő átváltást kell alkalmazni (kézikönyv 6. melléklete), azaz 950 kg/m^3 . Ennek megfelelően 3369 m^3 hígtrágya keletkezik egész évben ($(3200 \text{ tonna} = 3369 \text{ m}^3) \div 0,95 \text{ t/m}^3$). Az éves szinten keletkező trágya felének befogadására alkalmas, tehát 6 havi trágyatároló kapacitás megvalósításához $\sim 1685 \text{ m}^3$ térfogatú hígtrágyatároló szükséges.

A trágyatárolók minimális műszaki paramétereire vonatkozó alapkövetelményeket a HMGY rendelet 5. melléklet 5.2. pontja tartalmazza. Ezen előírásokat az engedélyezési eljárás miatt nem ismertetjük részleteiben.

A nem építési engedélyköteles *építési* tevékenységek a kézikönyv vonatkozásában az alábbiak (az építésügyi és építésfelügyeleti hatósági eljárásokról és ellenőrzésekről, valamint az építésügyi hatósági szolgáltatásról 312/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet értelmében):

- nem emberi tartózkodásra szolgáló építmény építése, bővítése, melynek mérete az építési tevékenység után sem haladja meg a nettó 50 m³ térfogatot és 3,0 m gerincmagasságot.
- a 6,0 m vagy annál kisebb magasságú, a 60 m³ vagy annál kisebb térfogatú siló, ömlesztettanyag-tároló, nem veszélyes folyadékok tárolója, nem veszélyes anyagot tartalmazó, nyomástartó edénynek nem minősülő, föld feletti vagy alatti tartály, tároló elhelyezéséhez szükséges építmény építése, meglévő felújítása, helyreállítása, átalakítása, korszerűsítése, bővítése.

10

A trágyatárolók jellemzően az alábbi anyagok igénybevételével valósíthatók meg, melyre vonatkozó minőségi paramétereket a HMGY rendelet 5. melléklete tartalmazza:

- a) fóliabéléses tározók vagy műanyag bevonattal ellátott tározófelületek;
- b) beton trágyatárolók (híg- és istállótrágya tározóknál egyaránt) csak vízzáró, tervezői méretezéssel kiszámított szilárdságú (vastagságú és minőségű), szulfátálló betonból készíthetők. (9-10. kép).
- c) fém vázszerkezetű, szerelt hígtrágya tárolók

A 6 havi tárolókapacitás méretétől – a fent említett tartástechnológiákon kívül – csak abban az esetben lehet eltérni, ha az állattartó a tartási hely szerint illetékes vízvédelmi hatóságnak bejelenti és igazolja, hogy a trágya közvetlen termőföldön történő felhasználását továbbiakban nitrátérzékeny területen nem folytatja, azaz a keletkező trágya meghatározott időközönként felhasználásra vagy feldolgozásra kerül, így különösen komposzt, fermentálási vagy biogázüzem alapanyagaként. Ez esetben olyan méretű, vízzáróan szigetelt trágyatárolót kell kiépíteni, amely biztosítja az elszállításig a trágya biztonságos tárolását.

Trágyatárolás során trágyalé közvetlenül és közvetve sem szennyezheti a felszíni illetve a felszín alatt vizeket! (11. kép)

11

Negatív példa

Nem létesíthető trágyatároló vízjárta területen, felszíni víztől, valamint ivóvízkivételt szolgáló felszín alatti vízkivételtől számított 100 méteren belül, illetve bányatavak 300 méteres parti sávjában.

Amennyiben a gazdálkodó rendelkezik silótárolóval, akkor annak, az aljzatának és a keletkező silólé összegyűjtésére szolgáló aknáknak meg kell felelnie a szivárgásmentességi előírásoknak.

A silótérek kialakításának is biztosítani kell a szigetelést és a silólé összegyűjtését, amely a trágyaléhez hasonló módon használható fel.

Műtrágyák és egyéb terménynövelő anyagok a rájuk vonatkozó előírások szerint tárolhatók (a terménynövelő anyagok engedélyezéséről, tárolásáról, forgalmazásáról és felhasználásáról 36/2006. (V. 18.) FVM rendelet).

Natura 2000 gyepterületre a legeltetett állatok trágyáján kívül trágyázószert nem juttatható ki, tehát ideiglenes trágyakazal sem létesíthető. A fennmaradó nitrátérzékeny területeken **ideiglenes trágyakazal az alábbiak figyelembe vételével létesíthető** (12. kép: Nem optimális, hiszen az elfolyás veszélye nagy):

- csak az adott évben adott táblán felhasználandó mennyiségű trágya tárolható;
- maximum 2 hónapig tárolható a mezőgazdasági táblán;
- felszíni víztől 100 méternél nagyobb távolságra lehet elhelyezni;
- a talajvíznek 1,5 méternél mélyebben kell húzódnia;
- minden évben más helyen kell létesíteni adott táblán belül is.

Elszivárgás elleni védelem nélküli ideiglenes trágyakazal nem létesíthető és nem tartható fenn:

- vízjárta, pangóvízes területen, valamint alagcsövezett táblán;
- október 31. és február 15. között mezőgazdasági művelés alatt álló táblán,
- valamint fagyott, vízzel telített, összefüggő hótakaróval borított talajon. (13. kép)

Teljesítési időpontok trágyatároló kialakítása esetén:

- **2013. szeptember 1. előtt nitrátérzékeny területnek minősülő területeken** lévő magánszemély háztartási igényeit meghaladó állattartás esetén a 6 havi trágyatároló kapacitásnak legkésőbb 2014. december 31-ét követően rendelkezésre kell állnia. A mélyalmos tartás, valamint a legeltetéses állattartás esetében a 6 havi trágyatároló kapacitástól el lehet térni az előzőekben ismertetettek szerint. Ugyanígy eltérés megengedett azon esetekben is, ha a trágya igazoltan, meghatározott időközönként elszállításra kerül pl. fermentálóba, biogázüzembe.
- **A 2013. szeptember 1-től nitrátérzékeny területnek minősülő területeken** lévő magánszemély háztartási igényeit meghaladó állattartás esetén a 6 havi hígtrágyatároló kapacitásnak 2014. december 31., míg az istállótrágya tároló kapacitásnak 2015. december 22-ig kell megvalósulnia.

NÖVÉNYTERMESZTŐKRE VONATKOZÓ ELŐÍRÁSOK

TRÁGYÁZÁSSAL KIJUTTATHATÓ N MENNYISÉGÉRE VONATKOZÓ ELŐÍRÁSOK

A kijuttatandó tápanyagok mennyiségének meghatározásakor figyelembe kell venni a talaj tápanyag-ellátottságát, a termesztett növénynek a termőhely adottságaihoz igazított tápanyagigényét. A számított tápanyag mennyiség az egyes növényfajok esetében a tervezett termésszinttől függetlenül sem haladhatja meg a HMGY rendelet 3. sz. mellékletében meghatározott maximális N értéket. (kézikönyv 3. melléklet).

13 Negatív példa

Ahogy az az előző fejezetben ismertettük, ügyelni kell továbbá a mezőgazdasági területre évente szerves trágyával kijuttatott N hatóanyag mennyiségére, amely nem haladhatja meg 170 kg/ha értéket, beleértve a legeltetés során az állatok által elhullajtott trágyát, továbbá a szennyvizekkel, szennyvíziszapokkal és szennyvíziszap komposzttal – vagy engedélyezett egyéb szerves eredetű trágyázó szerek pl. fermentum, cefremoslék stb. – kijuttatott mennyiséget is.

Az állattartó telepről származó **kijuttatásra kerülő nitrogén hatóanyag mennyiségének meghatározásakor a szervestrágya beltartalma vonatkozásában – kivéve hígtrágya – a nitrát rendelet 1. számú mellékletben meghatározott értékekkel kell számolni.** (kézikönyv 1. melléklet). **Az állattartókra vonatkozó fejezetben ismertetett példák alkalmazhatóak ez esetben is.**

A leírt szabályozás szerint tehát pl. kukorica termesztése esetén – függetlenül a tervezett termésszinttől – a szerves eredetű N hatóanyag 170 kg/ha értéket érhet el. Ezt meghaladó mértékben a talaj tápanyag ellátottsága és a természeteni kívánt kultúra alapján további műtrágya hatóanyag is kijuttatható a tápanyag gazdálkodási terv alapján a 3. sz. mellékletben meghatározott maximális értékekig. Fontos tehát, hogy **a maximálisan kiadható hasznosuló tápanyagértékeket a HMGY rendelet 3. melléklete (Kézikönyv 3. melléklete) határozza meg termőhelyi kategóriától és a talaj tápanyagellátottságától függően.** E szerint a kijuttatható szerves eredetű N hatóanyag mennyisége jóval **kevesebb is lehet, mint 170 kg/ha.**

PÉLDA X .....

Napraforgó esetében a III. termőhelyen, azaz réti és öntés talajokon, a talaj jó N ellátottsága esetén maximum 50 kg/ha lehet a kijuttatható hasznosuló hatóanyag. A HMGY rendelet 2. számú melléklete szerint (kézikönyv 2. melléklete) a szervestrágyából a kijuttatás évében hasznosuló hatóanyag mértéke 40%. E szerint tehát a napraforgó alá kijuttatható szerves eredetű N összhatóanyag mennyisége nem haladhatja meg éves szinten a 125 kg/ha/év szerves eredetű N hatóanyag kijuttatását (). Ez esetben tehát az évente szerves eredetű N hatóanyagra vonatkozó 170 kg/ha/év érték nem alkalmazható, hiszen a növény az abból felszabaduló és hasznosuló 68 kg/ha N hatóanyag mennyiséget nem tudja maradéktalanul hasznosítani. Ez esetben tehát a növény és a talaj ellátottsága határozza meg a maximálisan alkalmazható szervestrágyával kijuttatható dózisokat hektáronként és évente.

PÉLDA XI .....

Tegyük fel, hogy a gazdálkodó a talajélet, valamint a talaj szerkezetességének javítása érdekében 170 kg/ha/év összes hatóanyagnak megfelelő szerves trágyát kijuttatott a területére. Meg szeretné tudni, hogy ezen túl a talaj ellátottsága alapján további hatóanyag műtrágyával történő pótlása szükséges-e, illetve lehetséges-e.

A HMGY rendelet 2. számú mellékletében szerepel, hogy a kijuttatott szervestrágya N hatóanyagtartalma a kijuttatás évében 40%-ban hasznosul (kézikönyv 2. sz. melléklet). Eszerint, ha a rendelet 3. számú mellékletében a talaj ellátottsága alapján a növény alá összesen 120 kg/ha hatóanyag juttatható ki, úgy szervestrágyázást követően a 170 kg/

ha szerves eredetű N hatóanyag 40 %-os hasznosulását figyelembe véve (68 kg), további $120-68 = 52$ kg/ha hatóanyag a műtrágyával pótolható.

TALAJ TÁPANYAGELLÁTOTTSÁGÁNAK MEGHATÁROZÁSA

Fentiek szerint tehát a kijuttatható N hatóanyag tartalomra vonatkozó felső határértékeket nitrátérzékeny területen a HMGY rendelet 3. számú melléklet (kézikönyv 3. melléklete) tartalmazza a tervezett termésszinttől függetlenül. A trágyázandó terület termőhelyi kategóriát és N ellátottságát a talajvizsgálati eredményekből lehet meghatározni. A HMGY rendelet 4. mellékletében szereplő fajlagos tápanyagigény csak azoknál a növényeknél vehető figyelembe, amelyekre 3. számú melléklet nem tartalmaz határértéket.

A leírtak szerint tehát látható, hogy a szerves trágya alkalmazása során a legfeljebb kijuttatható 170 kg/ha/év N hatóanyag tartalomba a szerves trágyában lévő teljes hatóanyag tartalmat kell figyelembe venni, de a tápanyag gazdálkodási terv készítésénél lehet számolni a több éves hatóanyag feltárodással, azaz az adott évi 40%-os hasznosulással. A műtrágya hatóanyag kijuttatásánál a hasznosulási értéket 100%-ban figyelembe lehet venni.

A kijuttatandó műtrágya hatóanyag mennyiségeket a fentiek figyelembe vételével szántó és ültetvény területeken 5 évenként, gyepterületeken 10 évente végzett talajvizsgálatokra alapozottan kell meghatározni. A laboratóriumi vizsgálatokhoz a talajmintákat 5 hektáronként, külön jogszabályban foglaltak szerint kell megvenni. A talajminta 5 évenkénti begyűjtése és a talajvizsgálat elvégzése egyéb esetben is javasolt annak érdekében, hogy elkerüljük az egyes hatóanyagok túlzott mértékű kijuttatását, amely sem gazdálkodási, sem környezet terhelési szempontból nem kívánatos.

Akkreditált talajlaborok elérhetőségei: tudas.nak.hu/hu/dokumentumtar/tamogatasok/-39

A mintavétel célja az adott területre jellemző átlagminta begyűjtése, mely a talajtulajdonságok és a tápanyagtartalom meghatározására alkalmas. Egy átlagminta legfeljebb 5 hektárnyi területet jellemezhet. Amennyiben a tábla területe meghaladja az 5 hektárt, lehetőleg homogén 5 hektáros mintavételi egységekre kell bontani. Amennyiben a tábla területe kisebb 5 hektárnál, akkor abból a táblából önálló mintát kell venni. Ezekben az esetekben nem érvényes az 5 hektáros mintavételi limit.

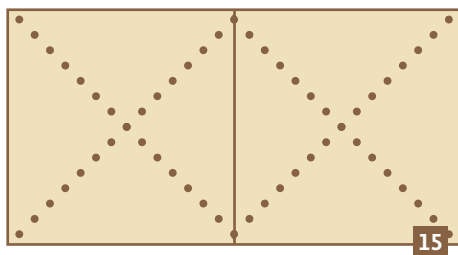
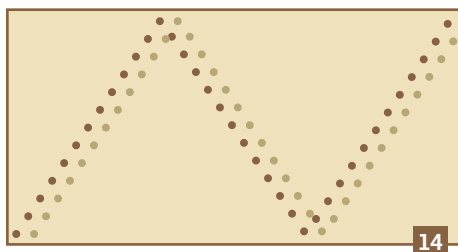
A mintavételi területeket 1:10 000 méretarányú térkép alapján javasolt kijelölni, ennek hiányában használható a MePAR egyedi fizikai blokkterképeinek másolata, valamint a területalapú támogatási kérelem kinyomtatott térképei is alkalmasak erre a célra. Ezen a térképlapon kell rögzíteni a mintavétel helyszíneit és a minták azonosító jelét. A térképnek tartalmaznia kell a táblák határait, a táblák jeleit és a táblák területét is. A térképi ábrázolás a változások nyomon követését teszi lehetővé a gazdálkodó, illetve az ellenőrző szerv részére is, tehát elkészítése javasolt.

Az átlagmintát talajtani szempontból homogén területről, azonos rétegből és egységes módszerrel kell megvenni az alábbiak szerint:

- szántóföldi kultúráknál a művelt (0–30 cm-es) rétegből,
- rét-legelő kultúráknál a 2–20 cm mélységből (a 0–2 cm-es gyepréteget eltávolítva),
- állókultúráknál a részmintákat
  - ▶ gyümölcs- és szőlő ültetvényeknél a 0–30, 30–60 cm,
  - ▶ bogyósoknál 0–20, 20–40 cm mélységből kell megvenni.

A mintázandó területről részmintákat a mintavételre kijelölt terület átlója mentén vagy cikcakk vonalban ajánlatos venni (14.–15. kép).

Egy mintavételi vonal mentén legalább 20, vagy rét-legelő esetén 30 ponton kell azonos tömegű talajmintát venni. A részmintákat alaposan össze kell keverni és ebből az összekevert mintából kell kb. 1 kg tömegű átlagmintát képezni.

Az átlagmintát ajánlatos kb. 1 kg talaj befogadására alkalmas vízhatlan tasakban gyűjteni. A mintákat mintaazonosító jeggyel kell ellátni, mely tartalmazza a gazdálkodó nevét, a vizsgálat célját, a mintavétel helyét, a tábla jelét, a minta azonosító jelét és a mintavétel mélységét.

Tilos talajmintát venni:

- szántóföldi kultúra esetén a tábla szélén 20 m-es sávban,
- a forgókban,
- szalmakazlak helyén,
- műtrágya, talajjavító anyag, szervesztrágya depóniák helyén, valamint
- állatok delelő helyén.

Mintavételre alkalmas időpontok:

- Optimális időpontja a termés betakarítása után, de még trágyázás előtt van, ha a talaj művelhető (nem túl nedves, nem túl száraz) állapotú.
- Lehetőség van mintavételre az ősszel alapműtrágyázott területekről a következő évben, de a trágyázástól számított legalább 100 nap eltelte után,
- valamint a tavasszal műtrágyázott területekről a betakarítás után, de legalább az utolsó trágyázás után 100 nappal,
- vagy a szervesztrágyázást követő 6 hónap elteltével.

A **nitrátérzékeny területek vonatkozásában elégséges a szűkített talajvizsgálat** elvégzése (pH, kötöttség, CaCO_3 , humusz-illetve sótartalom, valamint a P_2O_5 illetve K_2O koncentrációk megállapítása). Azonban **megfontolandó a bővített talajvizsgálat elvégzése**, mivel 5 éven belüli egyéb támogatás, vagy talajvédelmi terv kötelezettség vállalása esetén a mezo- és egyes mikroelemkoncentrációk mérése is elvárt lehet. Ezek ismerete nem csupán a kötelezettségek teljesítése szempontjából, de a gazdálkodó számára is fontos, hiszen 5 évre jelzi az esetleges mezo- és mikroelem ellátottsági problémákat. Érdeemes tudni, hogy nagyobb fajlagos hozamoknál pl. kukorica, borsó esetében a cink, búza esetében pedig a kén hiánya miatt a várt termés mennyiség elmaradhat. Ezek a hiányok azonban a szűkített talajvizsgálatokból nem állapíthatók meg.

A tápanyag-gazdálkodási terv készítése során a kézikönyv 4. melléklete tartalmazza az alkalmazandó korrekciós számításokat nitrátérzékeny területek vonatkozásában.

TRÁGYA KIJUTTATÁSÁNAK MÓDJÁRA VONATKOZÓ ELŐÍRÁSOK

Nitrátérzékeny területen tilos a trágya kijuttatása október 31-től február 15-ig, de az őszi kalászosok fejtrágyázása megengedett február 1-jétől a szabályok betartása mellett. A tilalmi időszakon kívül sem szabad trágyát kijuttatni fagyott, vízzel telített vagy öszszefüggő hótakaróval borított talajra.

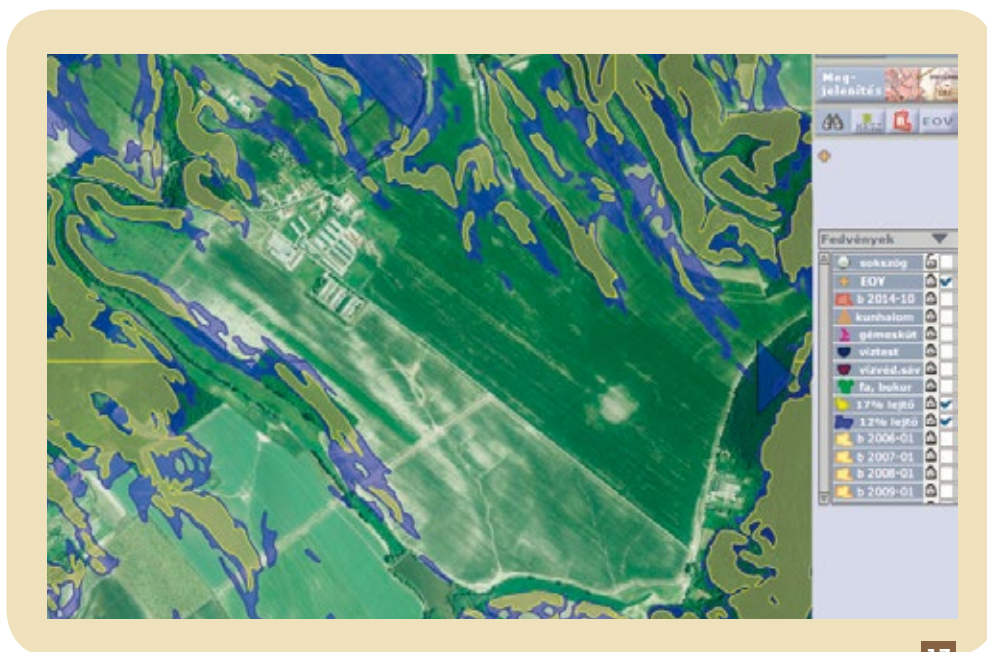
Könnyen oldódó nitrogént tartalmazó trágyát (*hígtrágya, trágyalé, ammónium- és nitrát tartalmú műtrágya*) a betakarítás után csak őszi vetések alá szabad kijuttatni úgy, hogy a trágyázás és vetés közötti időszak a 15 napot nem haladja meg (16.kép)

A kijuttatott hatóanyag ekkor nem haladhatja meg a csírázáshoz és az őszi-téli növekedéshez szükséges mennyiséget.

Ezen kívül betakarítás után nitrogéntrágyát a szármaradványok lebomlásának elősegítéséhez lehet alkalmazni, legfeljebb 100 kg szárazanyaghoz 0,8 kg N mennyiséget.

16

17

Bizonyos értéknél nagyobb lejtésű területekre különleges szabályok vonatkoznak. A lejtésszög a www.mepar.hu weboldalon, vagy az E-kérelem felületen ellenőrizhető (17. kép).

- 17%-nál meredekebb lejtésű területre trágya nem juttatható ki.
- 15%-nál meredekebb lejtésű területeken ültetvényre csak a külön jogszabály szerinti talajvédelmi tervben meghatározott erózió elleni védelem biztosításával juttatható ki trágya.
- 12%-nál meredekebb lejtésű területre műtrágya csak haladéktalan bedolgozás mellett - fejrtrágyázás kivételével - juttatható ki.
- 6%-os terepesés felett hígtrágya nem juttatható ki, csak csúszó csöves (csőfüggönyös) eljárással (18. kép), vagy injektálással (19. kép).
- 12% lejtésszögig megengedett a kijuttatás.

A trágyát a termesztett növénynek és a termőhely adottságainak megfelelő adagokban, egyenletesen kell kijuttatni a talaj fizikai, kémiai és biológiai tulajdonságaira gyakorolt kedvező hatás elérése érdekében.

18

19

Forgalomba hozatali engedéllyel rendelkező műtrágya, engedélyköteles szervestrágya, ásványi trágya, illetve letermett természetű közeg kijuttatása és tárolása során a külön jogszabályok előírásait is be kell tartani (a termésmenvelő anyagok engedélyezéséről, tárolásáról, forgalmazásáról és felhasználásáról 36/2006. (V. 18.) FVM rendelet).

A trágya kijuttatásának szakmai követelményeit az előző fejezetben részletesen ismertettük.

Összefoglalva tehát nitrátérzékeny területen nem megengedett:

- a trágyakijuttatás október 31-től február 15-ig;
- az őszi kalászosok fejtrágyázása február 1. előtt;
- fagyott, vízzel telített, összefüggő hótakaróval borított talajra trágyát kijuttatni;
- *műtrágya és szervestrágya* a lentebb ismertetett felszíni vizek partvonalától mért védőtávolságon belüli kijuttatása;
- 170 kg/ha/év érték felett szerves eredetű nitrogén hatóanyag kijuttatása;
- mindennemű trágya kijuttatása 17%-nál nagyobb lejtésű területre;
- könnyen oldódó nitrogéntrágyát kijuttatni a betakarítás után, amennyiben megfelelő talajfedettséget biztosító növény vetésére 15 napot követően nem kerül sor, vagy a szármaradványok lebomlása azt nem igényli.

A vízvédelmi sávokra az alábbi vonatkozó előírások betartása kötelező:

- A felszíni vizek talajerózió miatti szennyeződésének megelőzése érdekében a csapadékvíz talajba történő beszivárgását elősegítő művelési módokat kell alkalmazni és nem juttatható ki
- műtrágya felszíni vizek partvonalának 2 méteres sávjában,
- szervestrágya a tavak partvonalától mért 20 méteres sávban,
  - ▶ egyéb felszíni vizektől mért 5 méteres sávban. A védőtávolság 3 méterre csökkenthető, ha a mezőgazdasági művelés alatt álló tábla 50 méternél nem szélesebb és 1 hektárnál kisebb területű.
  - ▶ illetve forrástól, emberi fogyasztásra, illetve állatok itatására szolgáló kúttól mért 25 méteres körzetben.

A szerves trágyára meghatározott védőtávolságok nem vonatkoznak a legeltetett állatok által elhullatott trágyára, amennyiben az az itatóhely megközelítése miatt következik be.

MePAR-ban grafikusán megjelölt egyéb felszíni vízfolyások partvonalától mért 5 méteres sávban; a védőtávolság 3 méterre csökkenthető, ha a mezőgazdasági művelés alatt álló tábla 50 méternél nem szélesebb és 1 hektárnál kisebb területű.

20

A MePAR-ban a víztestek és a vízvédelmi sávok is jelölésre kerültek, melyet az alábbi kép is szemléltet (20. kép).

Nyilvántartás vezetése, vagy a gazdálkodási naplóban, vagy ezzel egyenértékű adat-tartalommal bíró egyéb nyilvántartásban csak növénytermesztés esetében is kötelező, mely a későbbiekben ismertetésre kerülő adatszolgáltatás alapját is képezi. Ezzel kapcsolatos információkat az állattartáshoz kapcsolódó részben már ismertettünk.

Nem nitrátérzékeny területen gazdálkodókra vonatkozó előírások

Az alábbiakban ismertetésre kerülő vízvédelmi előírások, követelmények a nitrátérzékeny és a nem nitrátérzékeny területeken gazdálkodók számára is betartandók, azon felül, hogy az érzékeny területeken a fentiekben ismertetett további korlátozások is alkalmazandók.

ÁLLATTARTÓKRA VONATKOZÓ ELŐÍRÁSOK

A nem nitrátérzékeny területen mezőgazdasági tevékenységet folytatóknak a Helyes Mezőgazdasági Gyakorlat (*nitrát cselekvési program*) betartása nem kötelező, de a környezettudatos gazdálkodást szem előtt tartó gazdálkodóknak ajánlott. Az adatszolgáltatás és az azt megalapozó nyilvántartás vezetésének kötelezettsége viszont a magánszemélyek háztartási igényeit meghaladó mértékben állattartást végzők számára is kötelező.

Nem nitrátérzékeny területeken fekvő, s önmagukban nitrátérzékenynek nem minősülő állattartó telepek trágyatároló, feldolgozó műtárgyait a leghatékonyabb megoldást kielégítő műszaki védelemmel kell ellátni, mely kizárja a felszíni illetve a felszín alatti vizek szennyezését. Ezen esetekben azonban nem előírás a 6 havi trágyatároló kapacitás megléte.

Az állattartó telepek szigetelt, vízzáró réteggel ellátott hígtrágyatárolóit legkésőbb 2014. december 31-ig, az állattartó telepek istállótrágya-tárolóit legkésőbb 2015. december 22-ig el kell készíteni.

A nem nitrátérzékeny területeken sem létesíthető trágyatároló vízjárta terület, felszíni víztől, valamint ivóvízkivételt szolgáló felszín alatti vízkivételtől számított 100 méteren belül, bányatavak 300 méteres parti sávjában.

A felszín alatti víz védelme érdekében a silóterek kialakításának minden esetben biztosítani kell a silólé összegyűjtését, amely a trágyaléhez hasonló módon használható fel. Műtrágyák és egyéb terménynövelő anyagok a rájuk vonatkozó előírások szerint tárolhatók (a terménynövelő anyagok engedélyezéséről, tárolásáról, forgalmazásáról és felhasználásáról 36/2006. (V. 18.) FVM rendelet).

A pontszerű szennyezőforrásokat üzemeltetők számára minden esetben betartandók a felszín alatti vizek szennyezésére vonatkozó előírások:

- Tilos a felszín alatti vizek védelméről szóló 219/2004. (VII. 21.) kormányrendelet [a továbbiakban: 219/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet] 1. számú melléklete szerinti szennyező anyagnak felszín alatti vízbe történő közvetlen és közvetett bevezetése. Agrárium tekintetében ebből domináns pl. szervestrágya- és silótárolók, műtrágya-tárolók, állati hulladéktárolók, üzemyanyag tárolók, de ide sorolhatóak a szárítók is.
- Tilos a fenti szennyező anyagok bevezetése minden olyan mesterséges tóba, amelyeket földtani közeg kitermelésével és ezáltal a felszín alatti víz feltárásával hoztak létre, így különösen a bányatavakba, illetve jóléti tavakba. Felhívjuk a figyelmet, hogy a Kölcsönös Megfeleltetés ellenőrzése során a nem megfelelés kihat a támogatási összegekre!

21

HÍGTRÁGYA az ország egész területén csak a talajvédelmi hatóság engedélyével juttatható ki termőföldre. (21. kép)

Ugyanez vonatkozik a tápanyagpótlásra alkalmazott szennyvízre, szennyvíziszapra, szennyvíziszap-komposztra, nem mezőgazdasági eredetű hulladékokra (pl. cefremos-lék, szennyvíziszapot is feldolgozó fermentálók, híg és sűrű fázisára, nem engedélyezett komposztjaira stb.), valamint a mezőgazdasági eredetű nem veszélyes hulladékokra (pl. tojánhéj, törköly), amennyiben engedélykirattal nem rendelkeznek, illetve az engedélykirat talajvédelmi terv, vagy szaktanács meglétét írja elő.

NÖVÉNYTERMESZTŐKRE VONATKOZÓ ELŐÍRÁSOK

FELSZÍNI ÉS FELSZÍN ALATTI VIZEK VÉDELME

A közvetlen támogatások igénybevétele esetén mindenkire kötelezően alkalmazandó az 50/2008 FVM rendelet szerinti Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot (továbbiakban: HMKÁ) szerinti előírás.

E szerint a **felszíni vizek talajerózió miatti szennyeződésének megelőzése érdekében** a csapadékvíz talajba történő beszivárgását elősegítő művelési módokat kell alkalmazni és nem juttatható ki

- műtrágya felszíni vizek partvonalának 2 méteres sávjában,
- szervestrágya a tavak partvonalától mért 20 méteres sávban,
  - ▶ a völgyzáró gátas halastavak esetében a partvonalától mért 5 méteres sávban. A védőtávolság 3 méterre csökkenthető, ha a mezőgazdasági művelés alatt álló tábla 50 méternél nem szélesebb és 1 hektárnál kisebb területű.
  - ▶ egyéb felszíni vizektől mért 5 méteres sávban
  - ▶ illetve forrástól, emberi fogyasztásra, illetve állatok itatására szolgáló kúttól mért 25 méteres körzetben.

A szerves trágyára meghatározott védőtávolságok nem vonatkoznak a legeltetett állatok által elhullatott trágyára, amennyiben az az itatóhely megközelítése miatt következik be.

MePAR-ban grafikusán megjelölt egyéb felszíni vízfolyások partvonalától mért 5 méteres sávban; a védőtávolság 3 méterre csökkenthető, ha a mezőgazdasági művelés

alatt álló tábla 50 méternél nem szélesebb és 1 hektárnál kisebb területű.

A HMKÁ értelmében a **tápanyagok vizekbe mosódásának elkerülése érdekében:**

- a) 12%-nál nagyobb lejtésű területen az alábbi kultúrák termesztése tilos: dohány, cukorrépa, takarmányrépa, burgonya, csicsóka.
- b) 12%-nál nagyobb lejtésű területen a nyári és őszi betakarítású kultúrák lekerülése után gondoskodni kell a talaj fedettségéről:
  - őszi kultúra vetésével, vagy
  - a tarló október 30-ig történő megőrzésével vagy legfeljebb sekély tarlólántás és ápolás elvégzésével, valamint a tarló gyommentes állapotban tartásával, vagy
  - másodvetésű takarónövény termesztésével.

Erózió ellen kialakított teraszok megőrzése kötelező szőlőültetvények esetében. (22. kép)

A földhasználó a termőföld védelméről szóló 2007. évi CXXIX. törvény általános – mindenki számára kötelező - előírása szerint a termőhely ökológiai adottságaihoz igazodó talajvédő gazdálkodást vagy tevékenységet köteles folytatni.

A fenti általános előírások teljesítése érdekében az erózióval veszélyeztetett területen a **víz- és szélrózió** (a továbbiakban: erózió (23. kép) **megakadályozása érdekében köteles:**

szántó művelési ágú földrészleten

- a talajfedettséget szolgáló növényeket termesztani, és
- olyan művelési módot alkalmazni, amely a talaj szerkezetességének megővésével, a talajtömörödés megakadályozásával, megszüntetésével elősegíti a csapadékvíz talajba jutását, és/vagy szintvonalas művelést folytatni;

ültetvények területén

- szintvonalakkal párhuzamos irányú telepítést végezni, vagy
- sorközök fedettségét gypesítéssel, talajtakarással biztosítani;

rét, legelő (gyep) művelési ágú földrészleten

- gondot kell fordítani a talajt kímélő legeltetésre, valamint szükség szerint a felújításra

23

Amennyiben a fenti előírások teljesítésével sem lehetséges az erózió megakadályozása, úgy a földhasználó köteles

- a művelési ágot megváltoztatni, vagy gyeper-, cserje- és erdősávot létesíteni, vagy talajvédelmi műszaki beavatkozásokat, valamint létesítményeket alkalmazni, továbbá az erózió elleni védelmet nyújtó terepalakulatokat, gyeper-, cserje- és erdősávokat megőrizni

Savanyú vagy a savanyodásra hajlamos talajokon a természetett növény igényére tekintettel:

- nem savanyító hatású műtrágyát kell használni, vagy a savanyító hatású műtrágyát megfelelő meszező anyaggal együtt kell alkalmazni,
- mésztrágyázást vagy talajjavítást kell végezni.

A **még nem szikesedett talajokon** csak olyan minőségű öntözővíz használható, továbbá bármely tevékenység csak úgy folytatható, ha nem jár másodlagos szikesedés előidézésével.

A talaj szervesanyag-tartalmának megőrzéséről az alábbi módon kell gondoskodnia a földhasználónak:

- a talajkímélő művelési módok alkalmazásával, vetésváltás alkalmazásával,
- másodvetésű vagy köztes növény termesztésével, a tarlómaradványok hasznosításával, szerves anyagok kijuttatásával,
- a humuszos termőréteg megőrzésével.

Megfelelő agrotechnika alkalmazásával megelőzendő vagy megszüntetendő a talajok tömörödése a jó vízgazdálkodás biztosítására. (24. kép)

A mezőgazdasági termelés során a talaj tápanyag-szolgáltatását és a természetett nö-

24

vények tápanyagigényét figyelembe vevő, környezetkímélő tápanyag-gazdálkodást kell folytatnia a földhasználóknak.

Termőföldön talajvédelmi hatósági engedély szükséges:

- hígtrágya termőföldön történő felhasználásához
- szennyvíz, szennyvíziszap és szennyvíziszap komposzt mezőgazdasági felhasználásához,
- nem mezőgazdasági eredetű nem veszélyes hulladék termőföldön történő felhasználásához,
- mezőgazdasági termelés során keletkező nem veszélyes hulladék termőföldön történő felhasználásához,

A talajvédelmi hatósági engedélye - földtulajdonosok, illetve a földhasználó hozzájárulásával – **legfeljebb öt évre adható meg.**

Öntözés csak öntözési talajvédelmi terv és az erre alapozott műszaki terv alapján kiadott üzemeltetési vízjogi engedéllyel végezhető. (25. kép)

A talaj maximális vízkapacitásánál több víz nem juttatható ki egyszerre, mivel az tócsásodáshoz, majd gyenge vízáteresztő képességű talajon lefolyáshoz vezethet. Jó vízáteresztő képességű, gyenge víztartó képességű talaj esetében viszont a víz a gyökérzóna alá szivárog, ezzel növelve a tápanyagok bemosódásának veszélyét. Az öntözést legkésőbb akkor kell megkezdeni, amikor a talaj nedvességtartalma a szabadföldi vízkapacitás 50%-ára csökken. Szárazabb talaj esetén nagy a veszélye annak, hogy az öntözés kezdetén, a talajban képződött repedések mentén a tápanyagok - elsősorban a nitrogén - lemosódnak.

25

Adatszolgáltatás és nyilvántartási kötelezettségek

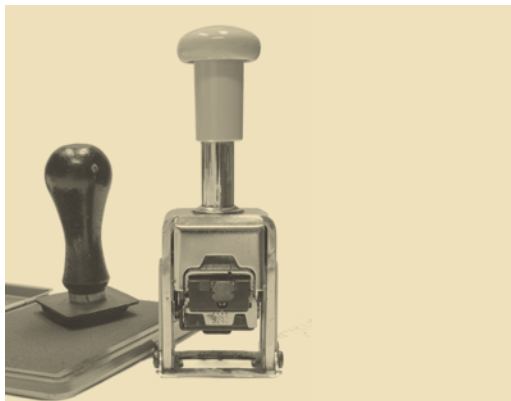
A nitrátérzékeny területeken mezőgazdasági tevékenységet folytatóknak, valamint az ország egész területén a területi érzékenységtől függetlenül **minden állattartónak**, aki a **magánszemély háztartási igényeit meghaladó mértékben állatot tart** a gazdálkodási évre vonatkozóan (szeptember 1. és az azt követő év augusztus 31. között) adatszolgáltatást megalapozó **folyamatos nyilvántartást kell vezetnie** a 61/2009. (V. 14.) FVM r. (AKG jogcímrendelet) szerinti Gazdálkodási Napló (GN) tápanyag-gazdálkodásra, trágyázásra, táblaművelési adatokra, valamint állattartásra vonatkozó lapjain, vagy ennek megfelelő adattartalommal.

Javasoljuk az ÚMVP gazdálkodási napló vezetését, mivel ez a dokumentum olyan oldalakat is tartalmaz (pl. permetezési napló), melynek vezetése szintén kötelező, így nem szükséges *párhuzamosan több nyilvántartást vezetni. További előnye, hogy más támogatási jogcímekek pl. Natura 2000 vagy KAT támogatás esetén is elégséges a GN vezetése*, így egy nyilvántartás több kötelezettség teljesítését is lehetővé teszi. A GN elérhető a www.kolcsonosmgefeleltetes.eu weboldalról is.

GAZDÁLKODÁSI NAPLÓ	
-----/----- gazdálkodási évtől	
<small>Az új Magyarország Vidékfejlesztési Program Agrár-Környezetgazdálkodási intézkedésében résztvevők, a Nem Termelő Mezőgazdasági Beruházások Nyújtandó Támogatásában részesülők és a Natura 2000, valamint a Kedvezőtlen Adottságú Területekre vonatkozó kiegészítő támogatást igénylők számára.</small>	
FŐLAP Gazdálkodó adatai	
1 Név:	
2 Ügyfél regisztrációs szám (UFW):	3 Cégforma:
4 Helység, irányítószám:	5 Községi neve, száma:
6 Telefonszám:	7 E - levélcím:
Kapcsolattartó adatai (amennyiben eltér a gazdálkodó adataitól)	
8 Név:	
9 Helység, irányítószám:	10 Községi neve, száma:
11 Telefonszám:	12 E - levélcím:
Szaktanácsadó és szakirányító adatai (amennyiben alkalmaz a gazdálkodó szakembert)	
13 Növényvédelmi szakirányítójának neve és címe:	14 Szaktanácsadó neve és címe:
15 Kamarai regisztrációs száma:	16 Engedély száma:

Valamennyi adatlapot ki kell tölteni, és az ún. „0” adatszolgáltatást is teljesíteni kell ahhoz, hogy az adatszolgáltatási kötelezettségének a gazdálkodó eleget tehessen.

Az adatszolgáltatási kötelezettség az elmúlt gazdálkodási évre, tehát az előző év szeptember 1. és tárgyév augusztus 31. közötti időszakra vonatkozik, és a gazdálkodási évben vezetett gazdálkodási napló – vagy azzal egyenértékű adattartalommal rendelkező – nyilvántartásán alapul. Továbbá, ha a telepen tartott állatok részben legeltetési tenyésztése zajlik, úgy a nem nitrátérzékeny területen történő legeltetést és trágyakijuttatást is ismertetni kell annak érdekében, hogy a trágyamérleg levezethető legyen. Ennek hiányában a gazdálkodó nem tud elszámolni a keletkezett vagy átvett trágyával, tehát a trágyamérleg nem fog egyezni.

KITÖLTENDŐ OLDALAK A KÖVETKEZŐK:

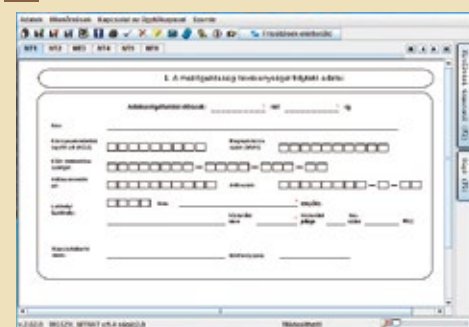
- **FŐLAP**
- **GN - 01** Összesítő adatlap az adott gazdálkodási évre vonatkoztatva
- **GN - 06** Táblaösszesítő nem AKG-s területekről (a területek beazonosítása céljából)
- **GN - 07** Folyamatos műveleti napló táblánként, csak a nitrátérzékeny területekre
- **GN - 08** Legeltetési napló
- **GN - 11** Öntözési napló – amennyiben szükséges, nitrátérzékeny területekre;
- **GN - 12** Trágyázási napló
- **GN - 13** Szervestrágya mérleg
- **GN - 14** Állatállományváltozási nyilvántartás
- **GN - 15** Állatállomány összesítő az adott gazdálkodási évben
- **PERMETEZÉSI NAPLÓ** – ha szükséges. Permetezési napló vezetése mindenki számára kötelező, aki növényvédőszerrel használ, és a termékét valamilyen módon értékesíti. Amennyiben a Gazdálkodási Naplót vezeti, úgy azon belül a Permetezési Napló vezetését tartalmazó adatlap egyéb ellenőrzésnél is elfogadott, tehát nem elvárt külön dokumentáció vezetése.

Az adatszolgáltatásra kötelezetteknek adatot kell szolgáltatni a gazdálkodási évet követően december 31-ig. Az adatszolgáltatás kizárólag elektronikus úton nyújtható be saját ügyfélkapun, a falugazdász, vagy egyéb szaktanácsadásban segítséget nyújtó személy közreműködésével (26. kép). Felhívjuk a figyelmet, hogy a megfelelő adatokkal kitöltött GN hiányában a falugazdászok/szaktanácsadók sem tudnak kellő segítséget nyújtani. A legtöbb esetben adatok nélkül nem nyújtható segítség az adatszolgáltatásban. Az adatlap benyújtásához szükséges az ügyfél MVH ügyfélnyilvántartási száma, adóazonosító jele, vagy adószáma, KSH azonosítója, és amennyiben releváns úgy a KÜJ és a KTJ számok. Amennyiben az ügyfél átad, vagy átvesz szervestrágyát úgy tudni kell az átadó, vagy átvevő ügyfél MVH ügyfélnyilvántartási számát, illetve hogy mely MEPAR blokkazonosítóval rendelkező területre (hektárban megadva) kerül a trágya kijuttatásra.

A benyújtás az Általános Nyomtatványkitöltő program (ÁNYK) letöltését követően feltöltött elektronikus nyomtatvány segítségével, vagy xml file alkalmazásával lehetséges. Az alkalmazható nyomtatványok az alábbi linken elérhetőek és letölthetőek:

https://nebih.gov.hu/nyomtatványok/e_nyomtatványok

26

Fontos, hogy amennyiben az xml feltöltést választja a gazdálkodó, és a dokumentumot nem saját ügyfélkapuján adja be (pl. falugazdászton keresztül), úgy meghatalmazás beküldése is kötelező, melyet ugyancsak a kitöltő felületen érhet el és nyomtathat ki a gazdálkodó, vagy meghatalmazottja. Ez esetben a kinyomtatott meghatalmazást is be kell küldeni a NÉBIH-hez.

Fontos, hogy amennyiben hígtrágya, egyéb nem veszélyes hulladék, vagy szennyvíziszap, szennyvíziszap komposzt, vagy mezőgazdasági illetve nem mezőgazdasági nem veszélyes hulladék nevesítésre kerül az adatlapon, úgy ahhoz a talajvédelmi hatóság engedélye szükséges, és a helyszíni ellenőrzéshez be kell tudni mutatni.

A beküldött adatlap másolatát, valamint a talajvédelmi terveket 5 évig meg kell őrizni.

Az adatszolgáltatást megelőzően a pontszerű szennyezőforrást üzemeltető gazdálkodónak az ország egész területére vonatkozóan, valamint a magánszemély háztartási igényét meghaladó állattartást végző, silóval, illetve az üzemenyagraktárral, stb. rendelkezőknek be kell jelentkezniük a Környezetvédelmi Alapnyilvántartó Rendszerbe (KAR). A nyilvántartásba vétel során kell kérni az adatszolgáltatáshoz nélkülözhetetlen azonosítókat a területileg illetékes Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőségtől. Az elektronikus űrlap beadása az érintettek részéről nem javasolt a KÜJ (Környezetvédelmi Ügyfél Jel), KTJ (Környezetvédelmi Terület Jel) nélkül. A KTJ azonosító a települések és környezetvédelmi objektumok (pl.: istálló, karám, trágyatároló) azonosítására szolgál, amennyiben van trágyatároló arra külön kell kérni.

Az azonosításhoz meg kell adni az EOY koordinátákat (x; y koordináták), melyeket a lehető legpontosabban, GPS készülékkel kell meghatározni. Megközelítő értékek a www.mepar.hu weboldalról is leolvashatóak.

ÁNYK - Általános Nyomtatványkitöltő program

▼ KAR - Környezetvédelmi alapnyilvántartáshoz szükséges adatok, valamint az adatokban bekövetkezett változások bejelentése

 KAR - Környezetvédelmi alapnyilvántartáshoz szükséges adatok, valamint az adatokban bekövetkezett változások bejelentése (1.1)

 Segédlet a KAR - Környezetvédelmi alapnyilvántartáshoz szükséges adatok, valamint az adatokban bekövetkezett változások bejelentése c. adatlap kitöltéséhez (1.1)

Ennek benyújtása szintén az ÁNYK program segítségével, vagy xml file alkalmazásával lehetséges, melyeket az alábbi linken érheti el:

[http://web.okir.hu/hu/ urlapok](http://web.okir.hu/hu/urlapok)

Mire vonatkozik az ellenőrzés?

A nitrátérzékeny területeken betartandó HMGY gazdálkodási előírásokat termőföldön a talajvédelmi hatóság, állattartó telepeken a vízvédelmi hatóság ellenőrzi.

A talajvédelmi hatóság elsősorban a tápanyag-gazdálkodással, a trágyák kijuttatásával kapcsolatos szabályok betartását vizsgálja. Ezek közé tartoznak a trágyázási tilalmi időszakok, a lejtős területen történő tápanyag kijuttatás szabályai, a legeltetésre vonatkozó előírások, a vizektől való védőtávolságok, valamint az ideiglenes trágyatárolásra vonatkozó szabályok betartása. A tápanyag-gazdálkodás ellenőrzése során megállapításra kerül, hogy a kijuttatandó tápanyagok mennyisége talajvizsgálat alapján került-e meghatározásra, és betartásra kerültek-e a kijuttatható maximum értékek.

A talajvizsgálati eredménynek a műtrágyák kijuttatása előtt rendelkezésre kell állnia. Ezzel kapcsolatban fontos tudni, hogy a szervestrágyával maximálisan évente kijuttatható 170 kg nitrogén hatóanyag meghatározása során a teljes kijuttatott mennyiséget kell figyelembe venni, a szervestrágyából az adott évben hasznosuló nitrogén mennyiségét a 3. számú mellékletben megadott maximum értékek esetén lehet számításba venni. Ellenőrzi továbbá hítrágya felhasználása esetén az engedély meglétét és azt, hogy az abban foglaltaknak megfelelően történt-e a kijuttatás.

A gazdálkodás során figyelmet kell fordítani az állatállományra, valamint a tápanyag kijuttatásra vonatkozó megfelelő nyilvántartás vezetésére, mivel abból a rendelet szerint minden évben szeptember 1. és december 31. között elektronikusan adatot kell szolgáltatni. Az adatszolgáltatás a nitrátérzékeny területeken gazdálkodókon kívül azokra is vonatkozik, akik egy háztartás igényét meghaladó mértékben állattartást végeznek, függetlenül attól, hogy a területük nitrátérzékeny besorolású-e.

Ha a gazdálkodó nem, vagy nem megfelelően teljesíti az adatszolgáltatását, akkor a hatóság adatszolgáltatási bírságot szabhat ki rá, melynek mértéke 10.000–100.000 Ft közötti összeg.

A hatóság a helyes mezőgazdasági gyakorlat előírásainak betartásával kapcsolatban lakossági bejelentés alapján, vagy a felügyelő terepi munkája során tapasztaltak alapján eljárást indíthat. Ezek mellett célzott ellenőrzést is lefolytathat a hatóság, amikor egy kiválasztott gazdálkodónál tételesen végigköveti az előírások betartását. Amennyiben az előírások be nem tartását tapasztalja, a kötelezettségszegés és az előidézett veszély súlyától függően felfüggeszti, korlátozza vagy megtiltja a tevékenységet, és bírságot szab ki a gazdálkodóra. A nitrát szennyezési bírság mértéke 50.000 – 500.000 Ft közötti összeg lehet.

A nitrát direktíva hazai követelményei részét képezik a kölcsönös megfeleltetés rendszerének is. Ez azt jelenti, hogy a mezőgazdasági támogatásokban részesülő gazdálkodóknál a kölcsönös megfeleltetés ellenőrzése keretében is vizsgálják a helyes mezőgazdasági gyakorlat előírásainak betartását. A kölcsönös megfeleltetés keretében lefolytatott ellenőrzések az állattartó telepek trágyatárolóinak kapacitására és a műszaki előírásoknak való megfelelésére is kiterjednek. Amennyiben a talajvédelmi hatóság ezen ellenőrzések során az előírásoknak való meg nem felelést talál, abban az esetben az adott évi támogatás(ok) összegéből bizonyos százalék levonásra kerül.

A szankció mértékét a következő szempontok befolyásolják: szándékosság, súlyosság, mérték, tartósság, ismétlődés. Ha a meg nem felelés gondatlanságból következett be, akkor a teljes támogatási összeg 1, 3, vagy 5 %-kal csökken. Amennyiben 3 éven belül a gazdálkodó ismételten megszegi valamelyik követelményt, akkor az eredetileg kiszabott szankció háromszorosát állapítják meg számára, azonban a támogatás csökkentés mértéke nem haladhatja meg a támogatási összeg 15%-át. Szándékos meg nem felelés esetén azonban a támogatási összeg 15-100%-kal csökkenthető. Különösen súlyos szabálytalanság esetén az MVH dönthet úgy, hogy az érintett termelőt a következő gazdálkodási évre is kizárja a támogatások igényléséből.

Mellékletek

1. melléklet: A legeltetés illetve a trágyák esetében alkalmazandó N hatóanyag kiszámításához

Trágyák átlagos beltartalmi értékei keletkezéskor és kijuttatáskor

	Állatfaj, csoport (állatkategória)	A friss trágya (1) N-tartal- ma [kg/év]	Tápanyagtartalom kijuttatáskor [kg/t]			
			Híg- trágya* N	Istálló- trágya N	Mély- alom (2) N	P ₂ O ₅
1.	SZARVASMARHA					
	Tejelő tehén 650 kg	125	6	6.1	7.8	2.1
	Borjú (0-6 hónapig)	12	-	3.8	-	2.4
	Üsző (6-12 hónapig)	22	-	-	3.6	2.1
	Üsző (12-24 hónapig)	42	-	-	4.2	1.8
	Hízómarha (6-12 hónapig)	25	-	-	3.8	1.9
	Hízómarha (12-24 hónapig)	45	-	-	5.3	2
	Hízómarha, anyatehén (> 24 hónap)	51	-	-	3.5	1.7
2.	SERTÉS					
	Koca (10 malaccal, 9 kg-ig)	26.5	4.2	3.57	-	2.2
	Utónevelt malac (8-35 kg-ig)	3.4	2.35	2.4	-	1.9
	Hízó sertések, fiatal koca	12	3.8	5	6.8	2.4
3.	BAROMFI					
	1000 db tojótyúk	740	19,0**	-	-	7.2
	1000 db brojler	383	-	-	23	6.8
	1000 db pulyka (14 kg-ig)	1650	-	-	30.6	12.9
	Juhok (anyajuh 50 kg + szaporulat)	14.8	-	-	9.2	1.9
	Juhok (anyajuh 70 kg + szaporulat)	16.7	-	-	7.3	1.7
	Kecskék (anyakecske 50 kg + szaporulat)	13.6	-	-	8.2	1.85
	Kecskék (anyakecske 80 kg + szaporulat)	15.5	-	-	5.8	1.6
	Anyanyúl + szaporulat	5.5	12			8.6
	Lovak (600 kg)	55	-	11.4	-	2.8

2. melléklet: Szerves trágyák hasznosulási értékei a tápanyag gazdálkodási terv alkalmazásában

Szerves trágyák tápanyagtartalmának hasznosulási értékei a kijuttatás évében		
	N %	P ₂ O ₅ %
Istállótrágya	40	33
Hígtrágya	50	70

3. melléklet: Nitrátérzékeny területen a tápanyag-gazdálkodási számításoknál figyelembe vehető maximális értékek

Nitrátérzékeny területen a tápanyag-gazdálkodási számításoknál a főbb növények esetében figyelembe vehető maximális értékek

A tenyészidőszak alatt maximálisan kijuttatható N hatóanyag (kg/ha) főbb szántóföldi növények esetén termőhelyenként a talaj tápanyag-ellátottságának függvényében, átlagos termőhelyenkénti átlagtermésre számolva

A) termőhelyi kategória	gyenge	közepes	jó
N ellátottságú talajon			
1. Őszi búza			
I. mezőségi talajok (csernozjomok)	190	170	130
II. barna erdőtalajok	170	155	125
III. réti és öntés talajok	170	155	135
IV. laza és homoktalajok	130	120	110
2. Kukorica			
I. mezőségi talajok (csernozjomok)	190	170	150
II. barna erdőtalajok	190	160	150
III. réti és öntés talajok	180	160	140
IV. laza és homoktalajok	150	130	120
3. Őszi árpa			
I. mezőségi talajok (csernozjomok)	160	140	100
II. barna erdőtalajok	150	125	90
III. réti és öntés talajok	135	110	90
IV. laza és homoktalajok	110	100	80
4. Napraforgó			
I. mezőségi talajok (csernozjomok)	110	100	80
II. barna erdőtalajok	100	85	70
III. réti és öntés talajok	90	75	50

IV. laza és homoktalajok	75	70	60
5. Burgonya			
I. mezőségi talajok (csernozjomok)	180	170	160
II. barna erdőtalajok	190	160	150
IV. laza és homoktalajok	180	150	140
6. Repce			
I. mezőségi talajok (csernozjomok)	190	180	160
II. barna erdőtalajok	180	170	150
III. réti és öntés talajok	170	160	140
7. Cukorrépa			
I. mezőségi talajok (csernozjomok)	165	150	120
II. barna erdőtalajok	150	130	110
III. réti és öntés talajok	150	130	110
8. Borsó			
I. mezőségi talajok (csernozjomok)	120	100	80
II. barna erdőtalajok	110	90	70
III. réti és öntés talajok	110	90	70
9. Szója			
I. mezőségi talajok (csernozjomok)	110	100	80
II. barna erdőtalajok	100	90	75
III. réti és öntés talajok	100	90	80
10. Silókukorica			
I. mezőségi talajok (csernozjomok)	165	145	125
II. barna erdőtalajok	175	155	135
III. réti és öntés talajok	165	145	125
IV. laza és homoktalajok	145	125	105
11. Lucernaszéna			
I. mezőségi talajok (csernozjomok)	120	100	70
II. barna erdőtalajok	100	85	70
III. réti és öntés talajok	80	70	60
IV. laza és homoktalajok	80	60	50
12. Tavasz árpa			
I. mezőségi talajok (csernozjomok)	110	90	80
II. barna erdőtalajok	110	90	80
III. réti és öntés talajok	100	80	70

13. Tritikále			
I. mezőségi talajok (csernozjomok)	130	110	100
II. barna erdőtalajok	120	100	90
III. réti és öntés talajok	120	100	90
IV. laza és homoktalajok	120	100	90
14. Zab			
I. mezőségi talajok (csernozjomok)	190	160	150
II. barna erdőtalajok	180	150	140
III. réti és öntés talajok	160	140	130
IV. laza és homoktalajok	130	110	100
15. Cirok			
I. mezőségi talajok (csernozjomok)	250	220	200
II. barna erdőtalajok	160	140	130
III. réti és öntés talajok	190	160	150
IV. laza és homoktalajok	190	160	150
16. Rozs			
IV. laza és homoktalajok	100	90	80
17. Vöröshere			
II. barna erdőtalajok	100	80	60
18. Dohány			
I. mezőségi talajok (csernozjomok)	140	120	110
II. barna erdőtalajok	130	110	100
III. réti és öntés talajok	130	110	100
IV. laza és homoktalajok	120	100	90
19. Fűszerpaprika			
I. mezőségi talajok (csernozjomok)	260	230	220
II. barna erdőtalajok	260	230	220
III. réti és öntés talajok	270	240	230
IV. laza és homoktalajok	240	220	200
20. Energiafű			
I. mezőségi talajok (csernozjomok)	240	210	200
II. barna erdőtalajok	230	200	190
III. réti és öntés talajok	230	200	190
IV. laza és homoktalajok	190	160	150
21. Karfiol			

I. mezőségi talajok (csernozjomok)	270	230	210
II. barna erdőtalajok	250	210	190
III. réti és öntés talajok	220	180	170
IV. laza és homoktalajok	180	150	140
22. Káposzta			
I. mezőségi talajok (csernozjomok)	240	190	170
II. barna erdőtalajok	210	170	150
III. réti és öntés talajok	200	160	140
IV. laza és homoktalajok	200	160	140
23. Spárga			
I. mezőségi talajok (csernozjomok)	270	250	240
II. barna erdőtalajok	250	230	220
III. réti és öntés talajok	250	230	220
IV. laza és homoktalajok	220	200	190
24. Paradicsom			
I. mezőségi talajok (csernozjomok)	280	250	230
II. barna erdőtalajok	230	200	190
III. réti és öntés talajok	250	220	200
IV. laza és homoktalajok	230	200	190
25. Uborka			
I. mezőségi talajok (csernozjomok)	250	240	230
II. barna erdőtalajok	250	240	230
III. réti és öntés talajok	230	220	210
IV. laza és homoktalajok	200	190	190
26. Görögdinnye			
I. mezőségi talajok (csernozjomok)	290	270	260
II. barna erdőtalajok	280	270	260
III. réti és öntés talajok	280	270	260
IV. laza és homoktalajok	260	250	240
27. Paprika			
I. mezőségi talajok (csernozjomok)	240	220	210
II. barna erdőtalajok	230	210	200
III. réti és öntés talajok	200	180	180
IV. laza és homoktalajok	230	210	200

28. Sárgarépa

I. mezőségi talajok (csernozjomok)	200	170	160
II. barna erdőtalajok	170	150	140
III. réti és öntés talajok	170	150	140
IV. laza és homoktalajok	170	150	140

29. Hagyma

I. mezőségi talajok (csernozjomok)	180	170	160
II. barna erdőtalajok	130	120	110
III. réti és öntés talajok	130	120	110
IV. laza és homoktalajok	160	140	130

30. Zöldborsó

I. mezőségi talajok (csernozjomok)	150	120	110
II. barna erdőtalajok	140	110	100
III. réti és öntés talajok	120	100	90
IV. laza és homoktalajok	100	90	80

31. Zöldbab

I. mezőségi talajok (csernozjomok)	170	150	140
II. barna erdőtalajok	150	120	110
III. réti és öntés talajok	150	120	110
IV. laza és homoktalajok	130	110	100

32. Csemege kukorica

I. mezőségi talajok (csernozjomok)	270	260	250
II. barna erdőtalajok	260	240	230
III. réti és öntés talajok	260	240	230
IV. laza és homoktalajok	240	230	220

B) Irányszámok a szántóföldi termőhelyek nitrogénellátottságának meghatározásához				
Szántóföldi termőhely	KA	Humusz %		
		gyenge	közepes	jó
I.	>42	<2,4	2,4–3	>3
	<42	<1,9	1,91–2,5	>2,5
II.	>38	<1,9	1,9–2,5	>2,5
	<38	<1,5	1,5–2	>2
III.	>50	<2,5	2,5–3,3	>3,3
	<50	<2	2–2,8	>2,8
IV.	30–38	<1	1–1,5	>1,5
	<30	<0,7	0,7–1,2	>1,2

4. A számított N hatóanyag korrekciója

A korrekció megnevezése	Módosítás
Egyéves pillangós után az első évben	-30 kg/ha
Kissé gyomos egyéves pillangós után az első évben	-15 kg/ha
Gyomos egyéves pillangós után	0 kg/ha
Évelő pillangós után az első évben	-50 kg/ha
Gyomos évelő pillangós után az első évben	-20 kg/ha*
Évelő pillangós után a második évben (I., II., III. termőhelyen)	-30 kg/ha
Gyomos évelő pillangós után a második évben	0 kg/ha
Nagy tömegű kukoricaszár, napraforgószár és tarlómaradványok időbeni lebontásához és a talaj biológiai feltáró folyamatainak elősegítéséhez a IV., V. (1), VI. (2) szántóföldi termőhelyen	100 kg szárazanyaghoz további 0,8 kg N-t kell adni

⁽¹⁾ V. szántóföldi termőhely: szikes talajok

5. melléklet: Irányszámok az állattartótelepek trágyatároló kapacitásának méretezéséhez

A) Irányszámok a sertéstartó telepek trágyatároló kapacitásának méretezéséhez						
Sertés	Testtömeg	Trágyatermelés [kg/állatkategória/hét]				Megjegyzés
		Trágyatípus				
Állatkategória		Kövér	Közepes	Sovány	Istálló-	
		hígtrágya(1)	hígtrágya(2)	hígtrágya(3)	trágya(4)	
Koca + szaporulata	200 kg és max. 9 kg	76	152	228	98	Koca és szaporulata
Utónevelt malac	8–35 kg	18	36	54	21	Átlagosan 30-90 napig
Hízó	35–110 kg	32	64	96	35.5	Átlagosan 90-220 napig
Komplex telepre vonatkoztatott adatok						
Trágyatermelés [kg/kocaférőhely/hét]						
Technológia	Vízta- karé- kos techno- lógiák	Moderált vízfel- hasz- nálású techno- lógiák	Vízpa- zarló techno- lógia	Almos tartás esetén mintegy 10% trágyalé tárolókapacitást is figyelembe kell venni		
	630	1260	1890	344		

(1) Minimális ürülék hígulás (maximum 1-szeres);

(2) 2-szeres hígulás;

(3) 3-szoros hígulás;

(4) Átlagos 1 kg/nap (0,5-1,5 kg/nap) alomfelhasználással számolva férőhelyenként.

B) Irányszámok a szarvasmarhatartó telepek trágyatároló kapacitásának méretezéséhez				
Szarvasmarha	Testtömeg	Trágyatermelés [kg/állatkategória/hét]		Megjegyzés
Állatkategória		Trágyatípus		
		Istálló-trágya(1)	Hígtrágya	
Borjú (0–6 hónap)	40–130 kg	55	-	Egyedi, illetve csoportos borjúbokszokban
Üsző (6–12 hónap)	130–310 kg	140	-	Almozott istállóban

Üsző (12–24 hónap)	310–450 kg	230	-	Almozott istállóban
Hízómarha	180–300 kg	150		Almozott istállóban
(6–12 hónapig)				
Hízómarha	300–420 kg	200		Almozott istállóban
(12–24 hónapig)				
Hízómarha, anyatehén (>24 hónap)	550 kg	340	-	Almozott istállóban
Tejelő tehén	650 kg	370	140(2)	Almozott istálló + fejőház
(24 hónapnál idősebb)				
Tejelő tehén (24 hónapnál idősebb)	650 kg		340(3) + 140(2)	Kevésalmos istálló + fejőház
Komplex telepre vonatkoztatott fajlagos adatok [kg/tehénférőhely/hét]				
Tehénférőhely	-	480	140(2)	Teljes, utánpótlást is nevelő telepeknél

(1) Istállótrágya tárolásakor mintegy 2–5%-nyi térfogatú elfolyó trágyalé tárolót is szükséges építeni.

(2) Fejőházi trágyatermelés (ennek tárolását a hígtrágya tárolás szabályaival megegyezően kell megoldani)

- a napi ürülék 8–10%-a, (napi ürülék 40–60 kg/nap/tehén) 3–6 kg/nap/tehén,
- fejőházi víz (amennyiben nem tartalmaz a felszín alatti vizek védelméről szóló 219/2003. (VII. 21.) Korm. rendelet szerinti veszélyes anyagot) (tőgymosó-víz, felmosó-víz/elővárakozó, utóvárakozó, fejőterem/fejőberendezés mosóvize, tejhűtés mosóvize, tisztításhoz használt víz együttesen víztakarékos technológiával 15 liter/nap/tehén,
- fejőházi csurgalékvíz (napi ürülék + fejőházi víz) átlagosan 19 kg/nap/tehén értékkel számolva.

(3) Istállóí kövér hígtrágya (>10% SZA)

C) Irányszámok egyes állattartótelepek trágyatároló kapacitásának méretezéséhez			
Egyéb állatok	[kg/állatkategória/hét](2)	Trágyatermelés	
		Trágyatípus	
Állatkategória	Testtömeg	Istállótrágya	Hígtrágya
1000 tojótyúk	2,2 kg/állat	-	805(1)
1000 brojler	2 kg/állat	218	-
1000 pulykabak	14 kg/állat	790	-
1000 pulykatojó	5 kg/állat	330	-

1000 kacska	3,5 kg/állat	1200	-
1000 liba	5 kg/állat	1500	-
Juh (vegyes korcsoport)	50 kg-os anyajuh	30	
Juh (vegyes korcsoport)	70 kg-os anyajuh	42	
Kecske (vegyes korcsoport)	50 kg-os anyakecske	30	
Kecske (vegyes korcsoport)	80 kg-os anyakecske	50	
Anyanyúl + szaporulata	4 kg		8.4
Ló	600 kg	94	

6. melléklet: A trágyatároló szükséges térfogatának kiszámításához

A trágyatároló szükséges térfogatának kiszámításához a 6. pontban szereplő kilogrammban megadott trágyatermelési értékeket a tényleges térfogattömeg alapján m^3 -re kell átszámítani. Amennyiben a termelt trágyáról saját mérési eredmény nem áll rendelkezésre az átszámításhoz az alábbi irányszámokat lehet alkalmazni:

	Megnevezés	Érték [kg/m^3]
1.	Hígtrágya <10% SZA tartalom alatt	1000
2.	Hígtrágya > 10% SZA tartalom felett	950
3.	Istállótrágya	550
4.	Mélyalom	800

7. melléklet: Számosállat-Állategység

Állategység meghatározása az 50/2008. (IV. 24.) FVM rendelet szerint

Kérődzők, lófélék	
Két évnél idősebb bika, tehén és más szarvasmarhafélék, hat hónapnál idősebb lófélék	1,0 ÁE
Szarvasmarhafélék hat hónapos kortól két éves korig	0,6 ÁE
Hat hónapnál fiatalabb szarvasmarhafélék	0,4 ÁE
Szamár, öszvér	0,6 ÁE
Juh	0,15 ÁE
Kecske	0,15 ÁE
Sertésfélék	
Tenyézkoca >50 kg	0,5 ÁE
Egyéb sertés	0,3 ÁE
Baromfifélék	
Tojótyúk	0,014 ÁE
Egyéb baromfi	0,03 ÁE

Tartalomjegyzék

Bevezető	3
NEMZETKÖZI KITEKINTÉS	3
HAZAI SZABÁLYOZÁS	4
Fogalmak	7
Nitrátérzékeny területen folytatott gazdálkodásra vonatkozó előírások ...	10
ÁLLATTARTÓKRA VONATKOZÓ ELŐÍRÁSOK	10
Trágyázással kijuttatható N mennyiségére vonatkozó előírások	10
Trágya kijuttatásának módjára vonatkozó előírások	14
Trágyatárolásra vonatkozó előírások	15
NÖVÉNYTERMESZTŐKRE VONATKOZÓ ELŐÍRÁSOK	20
Trágyázással kijuttatható N mennyiségére vonatkozó előírások	20
Talaj tápanyagellátottságának meghatározása	22
Trágya kijuttatásának módjára vonatkozó előírások	24
Nem nitrátérzékeny területen gazdálkodókra vonatkozó előírások	28
ÁLLATTARTÓKRA VONATKOZÓ ELŐÍRÁSOK	28
NÖVÉNYTERMESZTŐKRE VONATKOZÓ ELŐÍRÁSOK	29
Adatszolgáltatás és nyilvántartási kötelezettségek	33
Mire vonatkozik az ellenőrzés?	36
Mellékletek	38
1. MELLÉKLET a legeltetés illetve a trágyák esetében alkalmazandó N hatóanyag kiszámításához	38
2. MELLÉKLET: szerves trágyák hasznosulási értékei a tápanyag gazdálkodási terv alkalmazásában	39
3. MELLÉKLET: Nitrátérzékeny területen a tápanyag-gazdálkodási számításoknál figyelembe vehető maximális értékek.	39
4. MELLÉKLET: Termesztett növények főtermésének és a hozzá tartozó melléktermés N-, P-, K tartalma kg/t	44
5. MELLÉKLET: Irányszámok az állattartótelepek trágyatároló kapacitásának méretezéséhez .	45
6. MELLÉKLET: A trágyatároló szükséges térfogatának kiszámításához	47
7. MELLÉKLET: Számosállat-Állategység	48

Impresszum

SZERZŐK: Berényi Üveges Katalin, Csányi György, Keszthelyi Krisztián, Kujáni Katalin Olga, Dr. Szabados Ilona, Sztahura Erzsébet, Várszegi Gábor **SZERKESZTŐ:** Sztahura Erzsébet **KÉPEK JEGYZÉKE:** 4., 5., 6., 7., 12., 13., 16., 18., 19., 21., 23., 25. számú kép a Komárom-Esztergom megyei Kormányhivatal Növény és Talajvédelmi Igazgatóság fotója, a borítófotót készítette Mayer Gábor **KIADJA:** NEMZETI AGRÁRGAZDASÁGI KAMARA: 1119 BUDAPEST, FEHÉRVÁRI ÚT 89-95., +36 1 802 6100, www.nak.hu **FELELŐS VEZETŐ:** Györffy Balázs, elnök **NYOMDA:** Crew Kft. **ISBN 978-615-5307-14-0**

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

DARÁNYI IGNÁC TERV